

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMEN ADAYLARININ
KAYNAĞTIRMA EĞİTİMİNE YÖNELİK
TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYJAHAN SHARIPOVA

Lefkoğa

Mayıs, 2018

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMEN ADAYLARININ
KAYNAĞTIRMA EĞİTİMİNE YÖNELİK
TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK

Ayjahan SHARIPOVA

Lefkoşa

Mayıs, 2018

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Ayjahan Sharıpova'nın "Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi" isimli tezi 26 Mayıs 2018 tarihinde jürimiz tarafından Özel Eğitim Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans olarak kabul edilmiştir.

Adı-Soyadı

İmza

Başkan: Doç. Dr. Deniz ÖZCAN

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ayşegül Şükran ÖZ

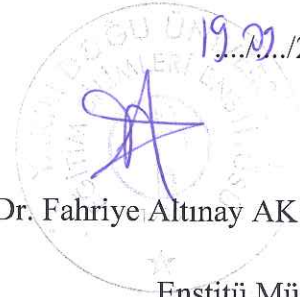
Üye: Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK (Danışman)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Fahriye Altınay AKSAL

Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Hazırlamış olduğum yüksek lisans tezimde, projelendirilmesinden sonuçlanmasına kadarki süreçte her türlü bilimsel ve akademik kurallara itina ile uyduğumu, tezimde yer alan tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, bilimsel yazım kurallarına uygun şekilde hazırladığım bu çalışmamda dolaylı veya doğrudan yaptığım her türlü alıntıyı kaynakçada gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden ibaret olduğunu taahhüt ederim.

Ayjahan SHARIPOVA

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın araştırmasında, planlamasında ve yazılmasında bana yardımcı olan çıkan zorluklara rağmen, bir an olsun yardımlarını ve sabrını esirgemeyen, yüksek lisans eğitiminde her zaman yanımda olan değerli danışmanım Doç. Dr. Mukkaddes SAKALLI DEMİROK'a çok teşekkür ederim.

Araştırmamda bana çok yardımcı olan değerli hocalarım, Doç. Dr. Deniz ÖZCAN'a, Harun AYSEVER'e ve emeği geçen herkese teşekkürler. Maddi ve manevi destek veren aileme teşekkürler.

ÖZET

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMEN ADAYLARININ KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNE YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Ayjahan Sharipova

**Yüksek Lisans Tezi, Özel Eğitim Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK
Mayıs 2018, 72 sayfa**

Bu araştırma özel eğitim öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. İlişkisel tarama modeli ile desenlenen araştırmanın evreni 2017-2018 yılı Yakın Doğu Üniversitesi özel eğitim öğretmenliği bölümündeki öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın Çalışma grubunu 78 Erkek, 100 Kadın öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından belirlen kişisel bilgi formu ve Demiralı Yaşar Ergin (2014) tarafından geliştirilen “Kaynaştırma Tutumları Ölçeği” kullanılmıştır.

Verilerin istatistiksel çözümlenmeleri SPSS 20 programı ile analiz edilmiştir. Öğretmen adaylarının demografik bilgilerinin yüzde ve frekans analizi şeklinde belirlenmiştir. Kaynaştırmaya Yönelik Tutum Ölçeğinden alınan puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek adına Expro Testi uygulanmış. Analiz sonucunda değişkenler arasında dağılımların normal olduğu durumlarda T-Testi, dağılımların normal olmadığı durumlarda ise Mann Whitney-U analizi yapılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre; öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları ile cinsiyetleri, yaşları, kaynaştırma uygulaması hakkında yeterli bilgiye sahip olma durumları, kaynaştırma eğitimiyle ilgili ders alma durumları, staj uygulamasında kaynaştırma sınıfında bulunma durumları ve kaynaştırma öğrencisiyle çalışma durumları arasında farklılık olmadığı ancak yakın çevresinde özel gereksinimli birey olup durumları arasında farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının aile veya yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunma durumları ile kaynaştırma uygulamalarına yönelik tutumları arasındaki ilişki incelendiğinde düşük düzeyde negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma, Kaynaştırma Tutumları, Öğretmen Tutumları.

ABSTRACT**SPECIAL EDUCATION TEACHER CANDIDATES
RELEVANCE APPLICATIONS
INVESTIGATION OF****Sharipova Ayjahan****Master Thesis, Department of Special Education Teaching
Supervisor: Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK
May 2018, 72 pages**

This research was conducted to examine the attitudes of special education teacher candidates towards integration practices. The universe of the researcher who is designed with relational scanning model forms the teacher candidates in the department of special education teacher of the Near East University 2017-2018. The sample of the researcher is the students who agree to participate in the research. The study group has 78 male and 100 female teacher candidates. The personal information form determined by the researcher and "Inclusion Attitudes Scale" developed by Demirali Yaşar Ergin (2014) were used as data collection tools.

Statistical analyzes of the data were analyzed with the SPSS 20 program. The demographic information of the teacher candidates was determined in terms of frequency and frequency analysis. Expro Test was applied in order to determine whether the scores obtained from Attachment Towards Integration are normal distribution. T-test was used when the distributions were normal, Mann Whitney-U was used when the distributions were not normal. Statistical significance level was determined as $p < 0.05$.

According to the results of the research; the attitudes of the prospective teachers to the mainstreaming practices and their gender, age, having sufficient knowledge about the mainstreaming practice, taking courses related to mainstreaming education, being in the mainstreaming class in the practice of internship and working with the mainstreaming student but not in the vicinity, the result is different. When the relationship between the presence of special needs individuals and their attitudes towards cohesion practice was found to be meaningful at low level in the negative direction.

Keywords: Mainstreaming, Mainstreaming Attitudes, Teacher Attitudes.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA KAĞIDI.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x

BÖLÜM I

1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Sınırlılıklar.....	7
1.5. Tanımlar.....	8
1.6. Kısaltmalar.....	9

BÖLÜM II

2.KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	10
2.1. Özel Eğitim ve Amaçları.....	10
2.2. Özel Eğitimin İlkeleri.....	10
2.3. Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylerin Sınıflandırılması.....	11
2.4. Özel Eğitim Öğretmenliği.....	11
2.5. Kaynaştırma Eğitimi.....	12
2.6. Kaynaştırma Eğitimin Tarihçesi.....	13
2.7. Dünyada, Türkiye’de ve KKTC’de Kaynaştırma Eğitimi.....	14
2.7.1. Dünyada Kaynaştırma Eğitimi.....	14
2.7.2. Türkiye’de Kaynaştırma Uygulamaları.....	15
2.7.3. KKTC’de Kaynaştırma Eğitimi.....	16

2.8. Kaynaştırma Eğitiminin İlkeleri.....	17
2.9. Kaynaştırma Eğitimi Modelleri.....	17
2.9.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma.....	18
2.9.2. Kaynak Oda Destekli Kaynaştırma.....	18
2.9.3. Yarı Zamanlı Kaynaştırma.....	19
2.9.4. Tersine Kaynaştırma.....	19
2.10. Kaynaştırma Destek Eğitim Hizmetleri.....	20
2.10.1. Sınıf İçinde Sunulan Destek Eğitim Hizmetleri.....	20
2.10.2. Sınıf Dışında Sunulan Destek Eğitim Hizmetleri.....	21
2.11. Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri.....	21
2.12. Kaynaştırma Eğitiminin Yararları.....	22
2.13. Kaynaştırma Eğitimi Etkileyen Etmenler.....	22
2.13.1. Normal Gelişim Gösteren Çocuklar.....	23
2.13.2. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı.....	23
2.13.3. Okul Yönetimi.....	23
2.13.4. Fiziksel Koşullar.....	24
2.13.5. Aileler.....	24
2.14. Kaynaştırma Uygulamalarının Değerlendirilmesi.....	25
2.15. Kaynaştırma Eğitimi ve Öğretmen Tutumları.....	25
2.16. Kaynaştırmanın Uygulanabilmesi İçin Öğretmenleri Gerçekleştirilebilecek Etkinlikler.....	26
2.17. Kaynaştırma Eğitimiyle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	27
2.17.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	27
2.17.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	35

BÖLÜM III

3. YÖNTEM.....	38
3.1. Araştırma Modeli.....	38
3.2. Çalışma Grubu.....	38
3.3. Veri Toplama Araçları.....	39
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	39

3.3.2. Kaynaştırma Tutum Ölçeği	40
3.4. Verilerin Toplanması.....	41
3.5. Verilerin Analizi.....	41

BÖLÜM IV

4.BULGULAR.....	42
4.1.Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Uygulamalarına Yönelik Tutumları Ne Düzeydedir?.....	42
4.2.Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları, Onların Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmakta mıdır?	42
4.3.Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları Onların Yaşlarına Göre Farklılaşmakta mıdır?.....	43
4.4.Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları Onların Kaynaştırma Eğitiminde Yeterli Bilgiye Sahip Olma Durumuna Göre Farklılaşmakta mıdır?.....	44
4.5.Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları Onların Kaynaştırma Dersi Alma Durumuna Göre Farklılaşmakta mıdır?.....	44
4.6.Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları Onların Kaynaştırma Sınıfında Bulunma Durumlarına Göre Farklılaşmakta mıdır?.....	45
4.7.Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları Onların Kaynaştırma Öğrencisiyle Çalışma Durumlarına Göre Farklılaşmakta mıdır?.....	46
4.8.Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları Onların Aile Veya Yakın Çevrede Özel Gereksinimli Birey Bulunmalarına Göre Farklılaşmakta mıdır?..	47
4.9.Öğretmen Adaylarının Aile Veya Yakın Çevresinde Özel Gereksinimli Birey Bulunma Durumu İle Kaynaştırma Uygulamalarına Yönelik Tutumları Arasında Bir İlişki Var mıdır?.....	48

BÖLÜM V

5. YORUM VE TARTIŞMA.....	49
----------------------------------	-----------

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	52
6.1. Sonuç.....	52
6.2. Öneriler.....	53
KAYNAKLAR.....	54
EKLER.....	65
Ek 1. Öğretmen Bilgi ve Katılım Onay Formu.....	65
Ek 2. Kişisel Bilgi Formu.....	66
Ek 3. Kaynaştırma Başarısını Etkileyen Etmenler Ölçeği.....	67
Ek 4. Bilimsel Araştırmalar Etik kurul İzni	72

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının Demografik Bilgileri.....	38
Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumlarının Betimsem Analiz Sonuçları.....	42
Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetleri İle Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumlarını Belirlemede Yapılan T-Testi Analiz Sonuçları.....	43
Tablo 4. Öğretmen Adaylarının yaşları İle Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumlarını Belirlemede Yapılan Man Withney U Analiz Sonuçları.....	43
Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitiminde Yeterli Bilgiye Sahip Olma Durumu ile Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumlarını Arasındaki Farklılığı Belirlemede Yapılan T-Testi Analiz Sonuçları.....	44
Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Dersi Alma Durumu Değişkenine Göre Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumlarını Belirlemede Yapılan Yapılan T-Testi Analiz Sonuçları.....	45
Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Staj Uygulamasında Kaynaştırma Sınıfında Bulunma Durumları İle Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumlarını Belirlemede Yapılan T-Test Sonuçları.....	45
Tablo 8. Öğretmen Adaylarının Daha Önce Kaynaştırma Öğrencisiyle Çalışma Durumları ile Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumlarını Belirlemede Yapılan Mann Whitney U Analiz Sonuçları.....	46
Tablo 9. Öğretmen Adaylarının Yakın Çevrede Özel Gereksinimli Birey Bulunma Durumları İle Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumlarını Belirlemede Yapılan T-Testi Analiz Sonuçları.....	47
Tablo 10. Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Aile Veya Yakın Çevresinde Özel Gereksinimli Birey Bulunma Durumu İle Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumları Arasında Bir İlişki Bulunma Durumunu Belirlemede Yapılan Korelasyon Analiz Sonuçları.....	48

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, alt amacı, önemi ve sınırlılığı yer almaktadır. Ayrıca araştırma içinde yer alan bazı tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Özel gereksinime ihtiyacı olan çocukların, toplum içinde üretken ve başkalarına bağımsız bir şekilde hayatlarını sürdürebilmeleri bunun yanında günlük yaşam içinde bir takım beceri ve yeteneklere sahip olmaları için başkalarına bağımsız bir şekilde yaşamaları gerekmektedir. Bu beceri ve yetenekleri bu çocukların temel ihtiyaçlarının neler olduğuna dikkat edip, gereksinimlerine uygun bir şekilde eğitim ortamlarının sağlanmasıyla mümkündür (Cavkaytar, 2000; Eripek, 1992; Kırcaali İftar, 1998).

Bireyin ihtiyaç duyduğu gereksinimler farklılaşmaktadır. Bu sebeple bireysel farklılıklar göz önüne alınarak eğitim ortamları ve eğitim programları düzenlenmelidir. Bu durum farklı gelişim gösteren bireylerde daha da fazla ön plana çıkmaktadır. Bireysel ihtiyaç duydukları bu gereksinimler özel eğitimin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Bireysel farklılıkların belirgin bir şekilde ortaya çıkan bireylerde verilen eğitim hizmetleri eksik kaldığından dolayı özel eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyulmaktadır (MEB, 2010). Bireylere verilen eğitimler sonucunda bu bireylerin toplum içinde yer almaları, kazandırılmaları için verilecek eğitim sürecinin kontrol altına alınması ve bireye en uygun şekilde hazırlanması ve uygulanması gerekmektedir. Bu sebeple özel gereksinime ihtiyaç duyan bireylere eğitim öğretim programlarının kendilerini en iyi şekilde topluma hazırlamada günlük yaşamlarında kullanabilmelerini ve geliştirebilmelerini sağlayacak eğitimlerin hazırlanması oldukça önemlidir (Battal, 2007).

Özel gereksinimli bireylerin farklı bireylerle iletişim kurma, ilişkiler kurma, etkileşimde bulunma, gibi farklı etkinliklerin sağlanabilmesi ve verilecek eğitimin en üst düzeyde olmasına da kaynaştırma eğitimi adı verilmektedir (MEB, 2006). Bu bireylerin okul öncesi eğitim döneminden başlayarak, normal gelişim gösteren çocuklarla sınıfta bulunması bir diğer deyişle kaynaştırma, toplum içinde yer

alabilmesi, açısından önemlidir (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 2002). Erken çocukluk döneminde bireyin kaynaştırılması, hem özel gereksinime ihtiyacı olan birey için hem de normal gelişim gösteren çocuklar içinde kaynaştırmanın yararı bulunmaktadır. Alan yazın incelendiğinde kaynaştırma eğitimi içinde yer alan bireylerin gelişimlerinin özel eğitim sınıfında eğitim ve öğretim gören bireylere göre daha yüksek olduğu bunun yanında dil, okuma, yazma, bireysel aktivitelerde, alanlarındaki gelişimlerinde de artış olduğu görülmektedir (Ersoy ve Avcı, 2000; Diamond ve Hestenes, 1996). Diğer yandan kaynaştırma eğitimi verilen sınıflarda özel eğitime ihtiyacı olan ve olamayan çocukların birbirlerine yönelik yaklaşımlarının olumlu olduğu, birbirleriyle anlaştıkları görülmektedir (Peck, Carlson ve Helmstetter, 1992). Yine bu çocukların birbirleriyle olan iletişimleri çocukların ihtiyaç duydukları gereksinimleri konusunda daha çok bilgi sahibi oldukları da görülmektedir (Diamond ve Hestenes, 1996).

Özel gereksinimli çocuklar için hazırlanmış olan en az kısıtlayıcı olan ortamların kaynaştırma eğitimlerinin aldıkları ortam olduğu düşünülmektedir. En az kısıtlayıcı ortamlarda bireylerin ihtiyacı olan gereksinime ve yeterliliklerine göre belirlenmektedir. Bireylere sağlanan destek özel eğitim hizmetlerinin koşulları ile genel eğitim sınıflarında eğitim almaları tanımlanmış olan kaynaştırmanın temelinde yer alan özel gereksinimli bireyin akranlarıyla aynı ortamda eğitim alması, etkileşimde bulunması yer almaktadır (Kırcaali-İftar, 1992; York ve Tundidor, 1995; Kargın, 2004). Kaynaştırma eğitimi genel eğitim içerisinde yer alan ve sıkça karşımıza çıkan bir kavram olarak yer almaktadır. Bunun sebebi özel gereksinime ihtiyaç duyan bireylerin genel eğitimin içinde eğitim ve öğretim almalarının yaygınlaşmasından dolayıdır. Başarılı bir kaynaştırma eğitiminin sağlanabilmesi için bir takım etkenler bulunmaktadır. Bu etkenlerin başında da öğretmenlerin tutumları yer almaktadır. Bu sebepten dolayı yapılan araştırmalarda kaynaştırma eğitiminin başarılı olabilmesini sınıf içinde yer alan özel gereksinimli bireyin normal akranlarıyla eğitim almalarında öğretmenlerin tutumları ile ilişkilendirilmektedir. Sınıf öğretmenin özel gereksinime ihtiyacı olan bireyin sınıf içindeki tutum ve inancı kaynaştırma eğitiminin başarısını oldukça etkilemektedir.

Kaynaştırma eğitimi verilen okullardaki öğretmenlerin de özel gereksinimli bireylerden haberdar olması yararlı olacaktır. Çünkü özel gereksinimli bireyler hakkında bilgi sahibi olan bir öğretmenin özel gereksinimli bireyi kabulü, bireyin ihtiyaçlarını fark ederek gerekli düzenlemeleri yapabilmesi ve programları

uygulayabilmesi daha mümkün olacaktır. Özel gereksinimli bireyler ile normal gelişim gösteren bireylerin birbirleriyle etkileşim ve iletişim kurabilmelerini sağlayacak, özel gereksinimli çocuklara yönelik uygun ortam sağlayacak böylelikle bu bireylere sınıf içinde ya da sınıf dışında okul içinde ve toplumsal yaşamda kabul görmelerini mutlu olabilmelerinde önemli bir rol alacaktır (Sart, Ala, Yazlık ve Yılmaz, 2004).

Kaynaştırmanın temel anlayış, özel gereksinimi olan ve normal olan bireyle etkileşimi sonucu toplumla bütünleşebileceğini belirtilmektedir (Kaner, 2000; Orel, Töret ve Zerey 2004). Bu bireylerin toplumla özleşmesi, bütünleşmesinde böylelikle kolaylaşacaktır. (Kırcaali-İftar, 1998). Bu bireylerin akranlarıyla bir arada bulunması, okul çalışanlarıyla bir arada bulunması ve en önemlisi sınıf öğretmenleriyle bir arada bulunması sınıf öğretmenlerinin de bu çocuklara yönelik tutumları bireylerin akademik açıdan da gelişmesin de önemli etkiye sahiptir (Güzel-Özmen, 2003).

Bu bireyler akranlarını ve öğretmenlerini gözleyerek onların davranışlarını kazanır ve bu şekilde normal gelişim gösteren çocukların düzeyine yetişmelerinde imkan kazanırlar. Dolayısıyla normal gelişim gösteren çocuklar içinde yer almaları, uygun davranışlar sergilerini kolaylaştırır. Toplumla bütünleşmeleri, bağımsız yaşamaları içinde farklı beceriler kazanabilme şansı ortaya çıkacaktır (Eripek, 1986). Kaynaştırma eğitiminin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için öğretmenin tutumu da bu noktada önemlidir. Öğretmenler bireylerin gelişimlerine uygun şekilde eğitim programları düzenlemekte ve eğitimler sunmaktadır. Uygun eğitim sağlamak, uygulamak, hazırlamak, çocuğun başarısını ve gelişimini etkilemektedir. Ancak bu eğitimi uygun şekilde sağlanamaması olumsuz tutum içinde bulunması bu bireylerin gelişimini de etkilemektedir. Öğretmenin öncelik olarak bu bireylerin olduğu gibi kabul etmeleri, kendilerini ifade etmelerine imkan sağlamaları, desteklemeleri önemlidir. Sınıf içerisinde her öğrencinin değerli olduğu öğrencilere hissettirmeleri, aralarında farklılıklar göstermemeli ve onların değerli olduğunu kendilerine hissettirmelidir. Bunun yanında kendi davranışları ile öğrencilere model olarak bireyleri olumlu yönde etkileyecek davranışlarda bulunmalıdır (Kargın, 2004).

Öğretmenler, sınıflarına kaynaştırılan özel gereksinimli öğrenciler hakkında hizmet içi eğitimlerle bilgilendirildiklerinde, bu öğrencileri tanıma ve onlara yardımcı olma konusunda bilgi sahibi olabileceklerinden (Batu ve Kırcaali-iftar, 2009), kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde de olumlu yönde değişiklikler meydana

gelebilecektir. Öğretmen adaylarının hizmet içi eğitimlerle bilgilendirilmeleri kadar, hizmet öncesi lisans düzeyinde bilgilendirilmeleri de önemlidir. Öğretmen adayları hizmet öncesinde kaynaştırma uygulamaları hakkında bilgilendirildiklerinde kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde olumlu yönde değişiklikler meydana gelebilmektedir (Mağden ve Avcı, 1997; Avramidis, Bayliss ve Burden, 2000b; Campbell, Gilmore ve Cuskelly, 2003; Gözün ve Yıkılmış, 2004; Lambe ve Bones, 2008). Bunun yanında öğretmenin özel gereksinimi olan çocuklara yönelik olumlu bir tutum içinde yaklaşması, diğer çocuklarında bu bireylere yönelik olumlu tutum içinde yaklaşımlarını sağlamaktadır. Eğer öğretmen, özel gereksinimli çocuğa yönelik olumsuz tutum içinde bulunursa diğer öğrencilerinde bu bireylere yönelik olumsuz tutumda bulunmalarına hatta dışlamalarına da neden olabilir. Öğretmenin tutumu normal gelişim gösteren çocuğa yönelik nasıl ise özel gereksinimli çocuğa yönelik göstereceği tutumda aynı olması gerekmektedir (Batu, 1998).

Öğretmenler, kaynaştırmaya yönelik olumsuz tutumlar olduğunu ve bu konuda eksik hissettiklerini dair görüşlerle karşılaşmaktadır. Bir takım öğretmenler bu öğrencilere deneyimleri olmasa bile kaynaştırma uygulamalarını kabul etmektedir. Bazı öğretmenler ise bu öğrencileri kendi sınıflarına kabul etmelerinde çekinden olumsuz bir tutum içinde bulunmaktadır. Bu bireylerle çalışmada eksik olduklarını ifade ederek bu bireylerin ihtiyaçlarını sağlayabilecek daha fazla zamanın olması gerektiğini düşünmektedir (Sucuoğlu ve Kargin, 2006). Günümüzde kaynaştırma eğitimlerinin artması ile genel eğitim ortamları gittikçe daha heterojen eğitim ortamları olmaktadır. Öğretmenleri özel gereksinime ihtiyacı olan çocuklarla daha çok karşılaşmaktadır (Marzano ve Marzano, 2003). Öğretmenlerin nitelikli bir hizmet verebilmesi için uygun eğitim programından geçirilmeleri bilgilendirilmeleri gereklidir (Sözer, 1996). Bunun sebebi yeterliliklerin önemli bir bölümünün üniversite dönemlerinde edinmiş olmalarıdır. Öğretmen adaylarının alan bilgisinin yanı sıra meslekle ilgili bilgilerin verilmesi tutumlarının buna yönelik değiştirilmesi gerekmektedir (Lasek ve Wiesenbergova, 2007; Tekneci, 2010). Özel gereksinimli bireylerle çalışma olasılığı olan öğretmen adaylarının tutumlarının yanı sıra, özel gereksinimli bireylere ilişkin duyarlılık düzeyleri ve yaklaşımlarının da etkisi olacaktır. Günümüzde eğitim fakültelerinin özellikle ilköğretim bölümlerinde “Özel Eğitime Giriş” ve “Kaynaştırma” dersleri görülmektedir. Ancak ders içeriklerinin yeterliliği, öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine karşı olumlu tutumlar geliştirmelerine yardımcı olup olmadıkları araştırma konusudur. Bu konuda yapılan

araştırmalar oldukça sınırlıdır (Soyer, 2010). Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma eğitimine yönelik yurt içinde ve yurt dışında araştırmalar incelendiğinde sınıf öğretmenleri ile ve branş öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik görüşleri ve tutumlarının belirlenmesi bunun yanında ebeveynlere yönelik konu ve durumlar üzerinde durulduğu oysa kaynaştırma eğitiminde etkin görev alacak özel eğitim ğretmenlerinin ve ğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin tutumlarının karşılaştırıldığı bir araştırmaların yeterli olmadığı düşünülmektedir. Bunun yanında engelli bireylerin bağımsız yaşam becerileri ile sosyal beceriler kazanmalarının sağlanması ve toplumla kaynaşabilmeleri için en az yapılandırılmış eğitim ortamı olan kaynaştırma eğitimi ortamında eğitim görmeleri gerektiği dşnncesi ülkemizde ve yurt dışında yapılan birçok çalışma ile desteklenmektedir. Ancak ğretmen adaylarının kaynaştırma uygulamaları eğitimine yönelik olumlu veya olumsuz tutumlarının ve bütün tutumları oluşmasında etkili olan etkenlerin belirlenmesi üzerine yapılmış az sayıda araştırma bulunmaktadır.

1.2.Amaç

Araştırmanın genel amacı; özel eğitim ğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarının incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Özel eğitim ğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları ne düzeydedir?
2. Özel eğitim ğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları onların;
 - 2.1. Yaşlarına
 - 2.2. Cinsiyetlerine
 - 2.3. Kaynaştırma uygulaması hakkında yeterli bilgiye sahip olmalarına,
 - 2.4. Kaynaştırma eğitimiyle ilgili ders almasına
 - 2.5. Staj uygulamasında kaynaştırma sınıfında bulunmasına
 - 2.6. Kaynaştırma öğrencisiyle çalışmasına
 - 2.7. Yakın çevresinde özel gereksinimli birey olup olmama durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
3. Özel eğitim ğretmen adaylarının aile veya yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunma durumu ile kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları arasında herhangi bir ilişki var mıdır?

1.3. Önem

Kaynaştırma uygulamaları, normal gelişim gösteren çocuklar ile etkileşimine dayanan ve bireylerin yaşamlarını başkalarına bağımlı olmadan sürdürebileceklerini, akademik ve sosyal beceriler kazanmalarını amaçlayan uygulamadır. Bu uygulamanın başarılı bir şekilde yürütülmesinde en önemli öge ise öğretmedir.

Alan yazında kaynaştırma uygulamalarının başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlerin sınıfta kaynaştırma uygulaması yapmaya istekli, arzulu olmalı aynı zamanda özel gereksinimli bireyi kabul edici bir tutum içinde olmalarının önemli olduğu vurgulanmaktadır (Batu ve Kırcaali-iftar, 2009), Öğretmenler, sınıflarına kaynaştırılan özel gereksinimli öğrenciler hakkında hizmet içi eğitimlerle bilgilendirildiklerinde, bu öğrencileri tanıma ve onlara yardımcı olma konusunda bilgi sahibi olduklarında kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde olumlu yönde değişiklikler meydana gelebilmektedir.

Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik tutumları hakkında bilgi sahibi olmasına, lisans düzeyindeki bölümlerin öğrencilerine, kaynaştırma eğitime yönelik eğitim verilmesine, kaynaştırmanın gerekleri anlatılarak, olumlu tutum içinde olabilmelerine ve branş öğretmenleri için eğitim programları ya da seminerler düzenlenmesine katkı sağlayabileceği düşünüldüğünden dolayı bu araştırmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca bu araştırma etkili ve başarılı kaynaştırma eğitimi uygulamaları için düzenleme yapılması, öğretmen adaylarının psikolojik ve akademik hazırbulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi, lisans ve hizmet içi eğitim programlarında öz duyarlığa ilişkin öğelere yer verilmesi, yapılacak başka akademik çalışmalara yol gösterici olması açısından önemlidir.

Bununla birlikte, araştırma sonucunda elde edilen bilgiler çerçevesinde, öğretmen adaylarının özel gereksinimli öğrencilerin normal eğitim ortamlarına kaynaştırılmalarına ilişkin olumsuz görüşleri varsa, bu görüşlerinin olumlu yönde değiştirilmesine yönelik, hizmet içi eğitim çalışmalarının başlatılması açısından önemlidir.

1.4. Sınırlıklar

Bu araştırma aşağıda verilen sınırlılıklar içerisinde yürütülmüştür.

- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Öğretmenliği dördüncü sınıfta yer alan öğrencilerin verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
- Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından veri toplama amacıyla kullanılan “Kişisel Bilgi Formu” ve “ Kaynaştırmaya Tutumları Ölçeği”nden elde edilen bilgi ve puanlarla sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Özel Eğitim: Özel gereksinimli çocukların en uygun eğitimi almaları açısından özel olarak eğitim alan personellerin, bu çocukların yetersizliklerine uygun bir şekilde eğitim vermeleri ve özel eğitim programlarıyla çalışmalar sağlayarak eğitimlerini sağlamalarını kapsamındadır (Coşkun ve diğ., 2005).

Özel Gereksinimli Çocuk: farklı nedenlerden dolayı gelişimsel ve bireysel özellikleriyle eğitim yeterlikleri yönünden akranlarına göre beklenenden daha az düzeyde ve anlamlı farklılıklar gösteren bireylerdir (MEB, 2006).

Eğitim: Bireyin yeteneğini, tutumlarını ve göstermiş olduğu diğer tüm davranışlarını geliştirdiği süreçler toplamıdır. Yani bireylerin topluma uyum sağlamaları, kişisel gelişimlerinin en üst düzeyde gerçekleşmesi için seçilmiş ve denetimli bir çevreyi özellikle okulu içine alan toplumsal bir süreçtir (Tezcan, 2000).

Kaynaştırma: Özel gereksinime ihtiyacı olan bireylerin normal gelişim gösteren bireyler ile bir arada bulunarak eğitim almalarıdır. Resmi ya da özel okul öncesi, ilkokul ve ortaokullarda eğitimlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarını ifade eder (MEB, 2006).

Kaynaştırma Eğitimi: özel eğitime ihtiyacı olan çocukların, normal gelişim gösteren çocuklar ile eğitim ve öğretimlerini bir arada sürdürmeleri, akranlarıyla aynı sınıfta bulunması ile hem özel hem de normal eğitim programında yararlanmasıdır (Kargın, 2006).

Tutum: Bir bireyin belirli bir objeye ya da bir kişiye yönelik çeşitli deneyimler sonucundaki davranış biçimidir (Çağlar, 2010).

1.6. Kısaltmalar

KTÖ: Kaynaştırma Tutum Ölçeği

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TC: Türkiye Cumhuriyeti

KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

BEP: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde özel eğitim öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarıyla ilgili kavramsal açıklamalar ile yurt içinde ve yurt dışında ki araştırmalara yer verilmiştir

2.1. Özel Eğitim ve Amaçları

Özel gereksinimli bireylerin desteklenmesiyle beceri ve yeteneklerinin en üst düzeye ulaşmasına, kendi kendine yetebilmesine, toplum içinde sosyal olabilmesine, üretebilmesi, geliştirebilmesine, hem kendi hem de başkalarına yararlı bir birey olabilmesi için gerekli olan eğitimidir (Ataman, 2011).

Batu ve Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar'ın (2006) göre; özel gereksinime ihtiyacı olan tüm bireylerin eğitim ve öğretim hakkı olduğu ve bu hakkın korunması, geliştirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bireylerin eğitimleri, bireyin yetersizlik düzeyi, türü ve derecesine göre hazırlanacak eğitim programlarının, özel eğitim öğretmenleri tarafından uygulanmasıyla gerçekleşir. Özel gereksinimli bir bireyin normal gelişim gösteren akranlarıyla beraber eğitim almaları da kaynaştırma eğitimidir. Özel eğitim hizmetleri geliştikçe ve yaygınlaştıkça toplumun gelişmesi, çağdaşlaşmayı gösterir (Cavkaytar ve Diken, 2005).

Özel eğitim hizmeti bireylerin kişisel farklılık ve özellikleriyle eğitim düzeyleri bakımından akranlarına göre beklenen düzeyde anlamlı bir farklılık gösterme durumudur. Buna ek bireyin ihtiyaç duyduğu eğitimin karşılanması amacıyla farklı eğitim ve öğretim metotları ile alanda uzman personellerle birlikte ihtiyaç duyulan duruma karşılık verecek bir biçimde düzenlenen uygun ortamların olması gerekmektedir. Sağlanacak tüm bu kapsamlara da özel eğitim adı verilmektedir (MEB, 2010).

2.2. Özel Eğitimin İlkeleri

Özel gereksinime ihtiyacı olan bireylerin sahip oldukları hakların korunması ve uygulanması adına hem ulusal hem de uluslar arası kanunlar ve sözleşmeler yer almaktadır. Bu kanunlar ile özel eğitime ihtiyacı olanların sadece sahip olduğu hakları korunmamış bunun yanı sıra eğitimleri için uygulanacak ve hazırlanmış

standartlar da ortaya konulmaktadır. Bu bireyler için hazırlanan en genel sözleşme ise Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesidir. Bu sözleşmenin genel şartları ise;

- a) Bu bireylerinde sosyal yaşamın bir parçası olduğu ve saygı duyulması gerektiği,
- b) Sosyal yaşam içinde yer almaları,
- c) Herhangi bir ayrımcılığın olmaması
- d) Bireylerin onuruna zedeleyecek davranışların olmaması
- e) Kendi kimliklerini koruyabilmeleri için haklarına saygı duyulması şeklindedir (Haklar, 2015).

2.3. Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylerin Sınıflandırılması

Özel gereksinimli bireylerin fiziksel, uyumsal, bilişsel, duygusal, özellikleri ve öğrenme özellikleri bakımından ayrılmaktadır. Buna bağlı olarak özel eğitimin temel amacında özel gereksinimli bireylerin yetersizlik düzeylerine uygun şekilde eğitim sağlamak, ihtiyaçlarını karşılamak ve bu tür bireyleri topluma kazandırmaktadır (T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, 1999). Bu bireyleri tanımlamada ve sınıflamada ise,

Zedelenme: Doğum öncesinde anında ve sonrasında oluşabilen farklı nedenlerden dolayı çeşitli organlarında işlevleri yerine getirememe durumudur.

Yetersizlik: Zedelenme sonucunda istenilen bir durumu yerine getirememe durumudur.

Engel: Yetersizliğin oluşturduğu neden yüzünden bireyin ihtiyaç duyduğu gereksinimleri yerine getirememesi bu durum bilişsel, fiziksel duygusal problemlerinde oluşmasına neden olmaktadır (MEB, 2010).

Yetersizliğe sahip tüm bireyler kendine has özelliğe sahip olması, farklılıklar göstermesi, bireylerin ihtiyaç duyduğu gereksinimleri karşılaya bilmesinde, daha uygun düzenlemeler ve eğitimler sağlamada sınıflandırmalar yapılmaktadır.

2.4. Özel Eğitim Öğretmenliği

Özel eğitim alanına yönelik eğitim ve öğretimin sağlanması 1950 yıllarından itibaren başladığı görülmektedir. Ankara'da özel gereksinimli bireylerin eğitim aldığı sınıfta yeterli öğretmenlerim yetişmemiş olmasından dolayı iki tane gönüllü olarak

çalışan öğretmen yer almıştır. Özel gereksinimli bireyler için öğretmen yetişme programı ilk başta Gazi Üniversitesi'nde 1955 yılında açılmış ve 60 tane özel eğitim öğretmeni mezunu verilmiştir (Sucuoğlu, 2009). İlerleyen yıllarda Anadolu Üniversitesi'nde 1983 ve Abant İzzet Baysal Üniversitelerinde açılmış zihin, işitme ve görme alanında öğretmenler yetiştirilmiştir (Akçamete, 2009).

2.5. Kaynaştırma Eğitimi

Bireysel farklılıklara bakmadan özel gereksinimli olsun ya da olmasın tüm bireylerin bir arada eğitim ve öğretim den yararlanması olarak ele alınmaktadır. Özel gereksinimli bireylerin zorlayıcı şartlar altında olmamasına karşın normal gelişim gösteren bireylerle birlikte normal okullarda eğitim almalarıdır (Dede, 1996).

Eğitim içinde eşit düzeyde fırsat sağlanması, özel gereksinimli bireylerin normal gelişim gösteren bireyler gibi ihtiyaçlarının sağlanmasıdır. Bu bireylerin topluma uyum sağlaması, bir parçası olması için fırsat eşitliğinin sağlanması önemlidir. Bu bireylerin eğitimden iki farklı yol izlenir. Bunlar; ayrı ayrı eğitim ile beraber eğitim şeklinde ikiye ayrılır. Ayrı eğitim çocuğun yetersizlik düzeyini dikkate alınarak geliştirilen eğitim programdır. Aynı zamanda özel eğitim öğretmeni tarafından gerçekleştirilir. Birlikte eğitime bakıldığında özel gereksinimli birey ile normal gelişim gösteren bireylerin birlikte eğitim almasına yönelik geliştirilen programdır (Batu ve Kırcaali-İftar, 2007).

Bu çocukların toplum tarafından reddedilmesi, kabul görmemesi oldukça önemli bir problem olup, topluma kabulü ve toplum içinde uyum sağlaması için bu bireylere yönelik tutumlarda oldukça önemlidir. Günümüze bakıldığında özel gereksinimli bireylerin diğer bireyler ile eşit düzeyde hakka sahip olduğu aynı imkanlardan yararlanmaları gerektiği anlayışı kabul görmektedir. Ayrı şekilde verilen eğitimde bu bireyler toplumdan uzak kalabilmekte ve akranları ile bir araya gelememektedir. Ancak birlikte verilen eğitimde bu tür problemlerin en aza indiği görülmektedir (Yıkılmış, 2006). Özel gereksinimli çocuklar kaynaştırma uygulamaları ile daha yapıcı psikolojik, sosyal ilişkiler kurmaları daha kolaylaşmaktadır (Macmillan, Hambrick ve Day, 1982).Bireyin yetersizlik düzeyine göre ortaya çıkan ihtiyaçları okul içinde yada sınıfta karşılamaları, ailenin de görüşleri alınmasıyla normal eğitim verilen okullarda eğitim almaları desteklenmeleri gerekmektedir (Sarı,2002).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların ihtiyaçlarına göre belirlenmiş farklı düzeylerde normal gelişim gösteren akranları ile birlikte eğitim alması gerekmektedir (Ersoy ve Avcı, 2001). İhtiyaç olması durumunda sınıf öğretmenin bu bireyi destek hizmeti sağlaması normal gelişim gösteren akranlarının seviyesine ulaşmasında yardımcı olur (Eripek, 2003). 2000 yılında çıkan yönetmelikte kaynaştırma uygulaması özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların eğitimlerini desteklemesinde, akranları ile beraber eğitim almalarına ve öze/resmi okul, ilk ve ortaokul, okul öncesi ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürülmesi esas alınmıştır (MEB, 2000).

2.6. Kaynaştırma Eğitiminin Tarihçesi

Son yıllarda özel eğitim alanının ve özel gereksinimli bireylerin eğitim ihtiyaçlarının fark edilmesi ile beraber kaynaştırma eğitime olan ihtiyaç da daha belirgin olmaya başlamıştır. Kaynaştırma eğitimi alanındaki gelişmelere bakıldığında bu sürecin çok da eski olmadığı görülmektedir. 1960'larda Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde başlayan insan hakları hareketliliği ile toplumda her bireyin eşit haklara sahip olduğu görüşleri benimsenmeye başlandı. Bu görüşlerin benimsenmesiyle özel gereksinimli bireylere eşit eğitim ve yaşam olanaklarının sağlanması hedeflendi (Kargın, 2004).

En az kısıtlayıcı çevre kavramı Amerika'da 1975'de yayınlanan Tüm Engelli Çocuklar Yasası ile devreye girmiştir. 1975 yılı öncesinde özel gereksinimleri olan çocukların eğitimiyle hükümet ilgili değildi. Özel gereksinimli çocukların hemen hemen hepsi okullardan çıkarıldı. Bunun yerine, engelli olmayan çocukların aileleri arasında özel gereksinimli çocukların düzenli bir eğitim ortamında ayrı bir eğitime tabi tutulmaları düşüncesi hakimdi. 1893 yılında Massachusetts Anayasa Mahkemesi, kamu okul sistemi, zihinsel engelli bir çocuğun okuldan alınmasını destekleyerek bu inançları güçlendirdi. Ayrıca, 1919 yılında Wisconsin Yargıtayı, bu çocukların normal gelişim gösteren çocuklarla birlikte eğitilmemesi gerektiğine kanalize oldu. 20. yüzyılın başında özel eğitim derslik sayısı arttı. Mental yetersizliği olan çocukları da özel bir dikkat gerektiren çocuklar ayrı bir özel sınıfa aktarıldılar. Sonunda, özel ihtiyaçları olan öğrencilerin çokluğu, okullara daha fazla özel eğitim programları oluşturmak için gereklilik arz etti. Programların giderek artmasının bir sonucu olarak, okullar, özel ihtiyaçları olan çocukların eğitim ve öğretimi için mali

yardım almaya başladı. Hatta özel gereksinimli çocukların anne-babaları, daha fazla program için baskı yaptı (Crossley, 2000).

ABD’de 1975 yılında çıkan engellilerin toplum içindeki yaşamlarını ve ihtiyaçlarını desteklemek için gerekli hizmetler yönünden bir takım yasalar çıkmıştır. Bu yasada tüm bireylerin yaşadıkları zorlukların belirlenmesi be bunlara uygun şekilde BEP hazırlanması belirlenmiştir. Burada amaç; tüm okullarda engelli çocuklara uygun bir şekilde gerekli ihtiyaç duydukları gereksinimleri en az kısıtlayıcı ortam içinde eğitim ve öğretim almalarıdır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011). 1990’lı yıllarda çıkan yasaların alanını geliştirerek bir takım yeni düzenleme ve tasarımlar yapılmıştır. Bu Engelliler yasası bir dönüm noktası olarak ele alınmaktadır. Bunun yanında bu tür bireylere yönelik Azad edilme–Serbest bırakılma bildirisi olarak görülmektedir. Buna ek istihdam, ulaşım ve barınma gibi farklı hakları da içine almaktadır. Bu hakları garanti altına almak diğer bireyler gibi aynı haklara sahip olduklarının toplum içinde farkına varılmasını sağlamak adına da çalışmalar yapılmıştır.

Yasa da aynı zamanda engelli hukukunu ele alan önemli durumlarında yer aldığı görülmektedir. Yasası yürürlüğe konma nedeni, bireylerin iş alanlarında, devlet alanında ve diğer farklı alanlarda diğer bireyler gibi eşit imkanlara sahip olmalarını sağlamaktadır (Çakmak, 2008).

Ülkemize bakıldığında özel eğitim alanı açısından 1950’li yıllardan önemli çalışmalara başlanmıştır. En önemli durumlardan basında özel eğitim hizmetlerinin planlanması ve bu hizmetlerin yürütülmesi gelmektedir.

Özel eğitim personelleri yetiştirmede ilk olarak, 1952 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesinde eğitimler başlamıştır (Kargın, 2004). 1955 yılına ilişkin bir diğer önemli gelişim Rehberlik ve Araştırma Merkezleri’nin temelinin oluşmasıdır (Kargın, 2004).

2.7. Dünyada, Türkiye’de ve KKTC’de Kaynaştırma Eğitimi

2.7.1. Dünyada Kaynaştırma Eğitimi

Fransa: Özel eğitim alanında büyük geçmişe sahip,1975 yılında belirlenen özel bir yasa ile özel gereksinimli çocukların zorunlu eğitim kapsamı içine alınması ayrıca kaynaştırma eğitimi uygulamasın da yapılan normal okullarda özel

gereksinimli çocuklarla birlikte özel eğitimci, psikolog ve çocuğun gelişiminden sorumlu uzman kişilerinde yer aldığı görülmektedir. Bu ekip, okul, öğretmen ve doktorlarla beraber işbirliği içindedir (Kuz, 2001).

ABD: 1970'li yıllarda özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin, çocuklarının okula gitmelerinde yaşadıkları sorunlardan dolayı yapılan eylemlerde kaynaştırma uygulamalarına ilişkin yasal düzenlemeler gerçekleşmiştir. 1975 yılında bütün özel gereksinimli çocuklar için eğitim yasası gerçekleşmesiyle birlikte özel gereksinimli çocuklara verilen hizmetler tek çatı altında toplanmıştır. Bunun yanında en az kısıtlayıcı ortamlarda eğitimler sağlanmıştır (Turnbull ve diğ., 2004)

Almanya: Bilişsel, fizikseli duygusal ve sosyal açıdan yetersizliği olan bireylerin ya da başka nedenlere bağlı olarak oluşan yetersizliğe dayalı yaşanan öğrenme sorununun başarılı bir şekilde normal gelişim gösteren çocuklarla birlikte eğitim almaları yönünde yasal düzenlemeler gerçekleşmiştir (Kuz, 2001).

Hollanda: Kaynaştırmanın daha fazla yaygınlaşması açısından genel bir talep olmasına yönelik, ebeveynlerin özel gereksinimli çocuklarına yönelik normal okullarda eğitim görmeleri konusunda şüpheler yer almaktaydı. Kaynaştırma eğitimine geçiş sürecinde yaşanan sorun ise eğitimin normal ve özel eğitim biçiminde ayrılmış olmasıydı. Özel eğitime yönlendirilen çocuğun bu süreç içinde normal eğitime geri dönmesini sağlayan bir düzenlemenin olmadığı bir sistemdir (Kuz, 2001).

İngiltere: 1981 yılında ortaya çıkan eğitim Yasasıyla birlikte özel eğitime muhtaç çocukların normal gelişim gösteren çocuklarla birlikte beraber eğitim almaları kaynaşmaları, şeklinde yasa belirlenmiştir. Özel eğitime dayalı yapılan ekonomik düzenlemeler ayrıştırılmıştır (Kuz, 2001).

2.7.2. Türkiye'de Kaynaştırma Uygulamaları

İçinde bulunduğumuz yüzyıl içinde özel gereksinimli çocukların eğitimleriyle ilgili birçok önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Bunun yanında eğitim modellerinde değişimler tasarımları kaynaştırma kavramları yer almıştır (Sucuoğlu, 2006).

Rehberlik ve özel eğitim alanlarında ihtiyacın artması nedeniyle daha etkin eğitim olanağı sağlamak için 1992'de 3797 sayılı kanunla Özel Eğitim Rehberlik ve

Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu birim, özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin nasıl yönetileceğine, nasıl olması gerektiğine ve yaygınlaşması gibi sorumluluklara sahiptir.

Yönetmelikte kaynaştırma eğitimi ile nasıl uygulama yapılacağına yönelik tanımlar ve dikkat edilecek durumların neler olduğu yer almaktadır.

Özel gereksinimli çocukların eğitimlerinin devamı sağlanacak okullardaki fiziksel düzenlemelere de dikkat edilmiş. Bu bireylerin ihtiyaç duydukları gereksinimleri dikkate alarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Okul öncesi eğitim sınıfların da kaynaştırma eğitime yönlendirilen bireyler, yönetmelik çerçevesinde belirlenen sınıf mevcutları dikkate alınarak yerleştirilmektedir. Bu durum iki özel gereksinimli bireyin bulunduğu sınıflarda 10 bir bireyin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenci olacak şekilde düzenlenmektedir. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerinin devam edeceği okul öncesi eğitim kurumlarında ailenin bilgilendirilmesi ile gerekli düzenlemeler yapılarak yerleştirilir (MEB, 2009).

2.7.3. KKTC’de Kaynaştırma Eğitimi

1974 öncesinde tüm özel gereksinimi olan bireyler Rum veya Türk ayrımı yapılmadan aynı okullara gönderilmekteydi. Bu okullarda sağır ve görmezler okulları olmak üzere ikiye ayrılmıştı. İşitme ve görme engelli olan bireylerin dışında tüm özel gereksinimli bireyler eğitimlerine devam edebilenleri için normal okullara, devam edemeyenleri ise okula gönderilmemekteydi ekonomik açıdan şartları iyi olan aileler çocuklarını yurt dışında eğitim almaları için götürmekteydi. Daha ağır düzeyde engeli olan ve okula devam edemeyecek olan bireyler “Girne Hasta Çocuk Yurdu’na” gönderiliyordu. Fiziksel, otistik, zihin yetersizliği olan çocuklar ve birden çok engeli olan bireylerde yatılı olarak kurumlara gönderiliyordu (KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 2006).

1974’lerden sonra ilk özel eğitim deneyimi Lapta’da yer alan sağır ve dilsizler okulu olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm işitme yetersizliği olan bireylere hafta içi yatılı hizmet veriyordu. Çocuklar hafta sonlarında evlerine gidebiliyordu. 1978 yılında Girne Hasta Çocuk Yurdu’na MEB tarafından öğretmen ataması yapılarak yurdun ismi “*Geri Zekâlılar Okulu*” düzenlenmiştir. Öğretmen ve ebeveynlerin çabası sayesinde 1990 yılında “*Zihinsel Engelliler Okulu*” adını

almıştır. 2006 yılında Gazimağusa Özel Eğitim Merkezinin açılmasıyla birlikte tüm özel gereksinimli çocukların bölgelerinde eğitim almaya başlamıştır.

2.8. Kaynaştırma Eğitiminin İlkeleri

Kaynaştırma uygulamasının gereken amacının gerçekleşmesi ebeveynlerin, öğretmenleri, okul yöneticilerinin işbirliği sayesinde istenilen sonuca kolayca ulaşmalarını sağlar. Kaynaştırma eğitimine ihtiyacı olan öğrenciler için gerekli olan bütün önlemleri almak ve gerekli destek hizmetlerle kaynaştırma eğitimini başarılı kılmak oldukça önemlidir. Kaynaştırma uygulaması sadece özel gereksinimli çocuğun genel eğitim sınıfında eğitim alması anlamına gelmemektedir. Başarılı bir kaynaştırma eğitiminin planlanması ve uygulanması da oldukça önemlidir (Kargın, 2004).

Bu durumların başarılı bir şekilde gerçekleşmesi, yerine getirilmesi için öncelikle özel gereksinimli bireyin kabul edilmesi gerekmekte ve olumlu tutum içinde olunması gerekmektedir. Sınıf ortamı sadece normal gelişim gösteren çocuklar için değil özel gereksinimli çocukların gerekli ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olmalıdır. Genel eğitim sınıflarında yer alan tüm çocuklar, beraber eğitim alma, öğrenme, oynama, aktivitelerde bulunma durumlarından yararlanması gerekmektedir. Buna ek diğer öğrenciler de kaynaştırma öğrencileri hakkında gerekli bilgileri de edinmesi gerekmektedir. Kaynaştırma uygulamasının başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için genel eğitim sınıfında yer alan özel gereksinimli öğrenciyi destekleyici, bilgilendirici, şekilde davranılmalıdır. Sınıfta yer alan diğer tüm çocuklar ve çocukların aileleri ile birlikte işbirliği içinde olunması gerekmektedir. Kaynaştırma uygulamasının özel eğitime muhtaç çocuğa ve diğer öğrencilere beklenen faydayı sağlaya bilmesi adına sınıfta yer alan tüm öğrenci ve ailelerin sınıf öğretmeni ile iş birliği kurması ve özel gereksinime ihtiyacı olan bireyi benimsemesi olumlu tutum içinde olması gerekmektedir (Kargın, 2004).

2.9. Kaynaştırma Eğitimi Modelleri

Kaynaştırma uygulamasının temel amacı özel eğitime ihtiyacı olan bireyin, yetersizlik düzeyine göre katılabileceği en az kısıtlayıcı ortamda eğitim öğretim alması, çocuğun ailesi ve akranlarıyla birlikte zaman geçirebilecek aynı ortamda bulunmasıdır. Aynı zamanda eğitim ihtiyacının birlikte karşılanmasıdır (Batu ve

Kırcaali-İftar, 2005). Kaynaştırma eğitim modellerine bakıldığında 4'e ayrılmaktadır. Bunlar;

2.9.1.Tam Zamanlı Kaynaştırma

Bu kaynaştırma yönteminde birey normal eğitim verilen sınıftadır ve birey bütün gün boyunca sınıf öğretmeninden eğitim alır. Sınıf öğretmeni, bireyin sınıftaki tüm ihtiyaçlarını karşılaması gerekir. Tam zamanlı kaynaştırma eğitimi verilen sınıflarda BEP kullanılmalı ve ortamın fiziksel koşulu en iyi şekilde ayarlanmalıdır. Çocuklar sınıf sayısına göre eşit düzeyde düzenlenmeli ve sınıfın mevcudu okul öncesi sınıflar için 14i diğer sınıflar için maximum 30 öğrenci şeklinde olmalıdır (Batu ve Kırcaali-İftar, 2007).

Özel gereksinimli bireyler akranlarıyla beraber okul öncesi, ilk ve ortaokul ve yaygın eğitim kurumları içinde aynı sınıflarda öğretim almaları ve sosyal açıdan da bütünleşmelerine olanak sağlanır. Özel eğitim destek hizmetlerince bu tür bireyler için özel araç-gereç ve materyaller sağlanmaktadır. Verilecek Eğitim programı bireysel şekilde düzenlenip uygulanır ve gerekli fiziki koşullar düzenlenir. Eğitime devam eden öğrenciler normal gelişim gösteren akranlarıyla beraber kayıtlı eğitim programını takip ederler. Ülkemizdeki kaynaştırma eğitimi yoluyla destek alan öğrencilerin çoğu tam zamanlı kaynaştırma uygulaması şeklinde eğitim almaktadır (MEB, 2012).

2.9.2.Kaynak Oda Destekli Kaynaştırma

Özel eğitime muhtaç bireyin normal eğitim alınan sınıfta bulunması ve bireyin destek almaya ihtiyaç duyduğu zamanlarda kaynak odaya yönlendirilmesiyle özel eğitim öğretmeninden bireysel olarak destek almasıdır (Eripek, 2003). Özel gereksinimli çocuğun okul gününün en az %21'ini en fazla %60'ını genel eğitim sınıfının dışında geçirmektedir. Özel eğitim öğretmenin bireysel veya daha küçük gruplarla bu tür bireyler eğitim alır. Çoğu zamanda çocuk genel eğitim sınıfındaki eğitimleri paralel bir şekilde devam eder. Kaynak odada verilen eğitim, yaşlılarından uzak kaldığı, kimi derslere katılmadığı ve en önemlisi kaynak odada eğitim alan öğrencinin damgalandığı düşüncelerinden dolayıyla eleştiri almaktadır. Bunun yanında kaynak odada verilen eğitimin amacına ulaşabilmesi için, sınıf öğretmeniyle kaynak odada eğitim veren özel eğitim öğretmenin yakın ilişki ve iletişim içinde

olması gerekmektedir. Yapılan işbirliği normal sınıfta eğitim ile kaynak odadaki eğitimin birbirine yakın ve tutarlı olması da oldukça önemlidir. Kaynak oda da özel eğitim öğretmeniyle daha yakın çalışma şansı kazanan çocuk genel eğitim sınıfında bu şansız kazanamaya bilir. Bu da öğrencinin normal eğitim verilen sınıflar içinde eğitim almasında zorluk yaşamasına neden olabilir. Buna ek bir takım olumsuz sonuçlar doğuracak problemlerle karşı karşıya kalınabilir (Kırcaali İftar, 1998).

2.9.3. Yarı Zamanlı Kaynaştırma

Özel gereksinime ihtiyacı olan çocuğun sosyal uyumu ön planda tutan, yaşlılarıyla birlikte birtakım etkinlikler içinde olabileceği derslerde bir arada buldukları yerdir. Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamalarında çocuğun bazı derslerde normal gelişim gösteren çocuklarla birlikte genel eğitim ortamlarında aynı sınıfta ders aldıkları veya ders dışındaki etkinliklerde birlikte bulunmalarını sağlar (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2010). Bu kaynaştırma uygulamasında çocuğun kaydı özel eğitim sınıfında yer alır. Özel eğitim sınıfı ise çocuğun başarılı olabileceği dersler de bunun yanında etkinliklerde akranlarıyla birlikte normal eğitim verilen sınıflarda ders almasını sağlar (MEB, 2010).

Zorunlu eğitim öğretim çağında olan çocukların ilköğretim programında yer alan müfredatı takip edebilecek durumda olan öğrenciler için açılmış olan ilköğretim programını takip ederler. Özel eğitim sınıflarının öğrenci sayısı; ilköğretimde en fazla 10, orta öğretim 15 öğrencidir. Ancak, otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin her tür ve kademede açılmış olan özel eğitim sınıfında ise sınıf mevcudu en fazla 4 öğrencidir. Normal sınıfta eğitim alması gereken çocukların dağılımı yapılırken en fazla iki yetersizliği olan öğrenci olacak şekilde dağıtılmaya çalışılır (MEB, 2010).

2.9.4. Tersine Kaynaştırma

Normal gelişim gösteren bireylerin isteklerine göre, özellikle okul öncesi eğitimde, çevresinde yer alan ve kaynaştırma eğitimi verilen özel eğitim okullarında açılan sınıflarda eğitim almak için kayıt yaptırılır. Bu sınıfların mevcutları; 5'i özel gereksinimli olmak üzere okul öncesi eğitimde 14, yaygın eğitimde 10, ilk ve orta öğretimde 20 çocuktur.

İlköğretim müfredatını temel alıp uygulayan özel eğitim okul ve kurumlarında; normal gelişim gösteren öğrencilerin, özel gereksinimli bireylerle aynı sınıfta eğitim almalarıyla ya da normal gelişim gösteren öğrenciler için okul bünyesinde ayrı sınıflarda verilecek eğitim şeklinde (MEB, 2012).

2.10. Kaynaştırma Destek Eğitim Hizmetleri

Kaynaştırma uygulamaları sadece özel gereksinimli bireylerin genel eğitim verilen sınıflara yerleştirilerek eğitim almaları demek değildir. Aynı zamanda kaynaştırma eğitiminin temel ilkelerinden biri sayılan genel eğitim verilen sınıflarda eğitim alan özel gereksinimli çocuklara ve öğretmenlerine özel eğitim desteği sağlanmasıdır (Sucuoğlu ve Kargın, 2010). Verilen bu destek sınıf içinde ya da sınıf dışında verilen hizmetler şeklinde ayrılır.

2.10.1. Sınıf İçinde Sunulan Destek Eğitim Hizmetleri

Danışman destekli genel eğitim sınıfı; özel gereksinimli çocuğun bütün gün genel eğitim verilen sınıfta ve öğretmen aracılığıyla aldığı özel eğitim hizmetidir. Sınıf öğretmenine özel eğitim öğretmeni tarafından, çocuğun öğretimi planlanır, destek verilecek durumlar belirlenir, materyalleri hazırlanır, uyarlama ve planlamalar gerçekleştirilir. Bunun yanında oluşan problemlerle başa çıkma, sosyal kabullerini arttırma gibi alanlarda da danışmanlık yapılır. Eğitimi verecek olan sınıf öğretmenin özel eğitim öğretmene vereceği öneriler sınıfta uygulanır, verilen destek hizmetiyle ilgili beceri ve bilgiler geliştirilir. Gerekli durumlarda özel eğitim öğretmeni sınıf öğretmenine destek sağlar.

İşbirlikli öğretim destekli genel eğitim sınıfı; burada amaç genel eğitim sınıfında sınıf öğretmeni ve özel eğitimciyle birlikte işbirliği içinde hareket ederek eğitim sağlanır (Toy, 2010).

Özel eğitim öğretmeni destekli genel eğitim sınıfı; genel eğitim sınıfında, sınıf öğretmenin çalışmalarına ek olarak özel eğitim danışmanından da eğitim almasıdır. Özel eğitim danışmanı çocuğun uyumsal problemlerini çözmeye, sınıf öğretmeni ise çalışmasını kolaylaştırmayı sağlar. Özel eğitim öğretmeni sınıf içinde ne kadar kalacağı çocuğun ihtiyacına göre değişir.

2.10.2. Sınıf Dışında Sunulan Destek Eğitim Hizmetleri

Gezici özel eğitim öğretmeni; bura da amaç, özel eğitim öğretmenin bir okuldan diğer okula gitmesiyle özel gereksinimli çocuklara destek hizmeti vermesidir. Çocuklar gününün büyük çoğunluğunu okulda ve sınıfta geçirmektedir ve günün belirli zamanlarında gezi öğretmen denilen özel eğitim öğretmenlerinden eğitim almaktadırlar. Bu eğitimde yer alan diğer öğretmen ve uzmanlar ise yine çocuklara gerekli alanlarda eğitim öğretim ve destek hizmetleri sağlamaktadır. Sınıfın dışında verilecek olan destek eğitiminin çocuğun genel eğitim sınıfında verilen birtakım derslere katkı sağlayacağı ve başarısını arttırması bakımından da önemlidir (Toy, 2010)

2.11. Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri

Genel eğitim hizmeti verilen okullarda ve sınıflarda özel eğitim gerektiren çocukların başarısını geliştirmek ve normal gelişim gösteren öğrenciler ile birlikte kaynaşmasını sağlamak bütünleşmesinde kolaylık sağlamak için sistematik düzenli bir eğitim planlanması gerekmektedir (Güleç, Metin, 1999).

Bunun yanı sıra özel gereksinimli çocukların kaynaştırma eğitimine dahil edilmesinde aile, çocuk, öğretmen iş birliğinin sağlanması kaynaştırma uygulamasını başarılı kılacaktır (Metin, 1997b). Öğrencinin kaynaştırma eğitimine dahil edilmeden önce kendisine yönelik yapılan birtakım hazırlıklar bulunmaktadır. Bu da çocuğun kaynaştırma uygulaması için hazır olması gerekliliğini öne çıkarır. Çocuğa kaynaştırma sınıfının ne olduğuna yönelik gerekli açıklamalar yapılmalıdır. Özellikle sosyal ve akademik gelişimi için kaynaştırma eğitimine hazır olan çocuğun dahil edileceği kişi ve ortam hakkında detaylı bilgi verilir. Ayrıca öğrenme yetersizliği olan çocuğa yönelik normal sınıflardan farklı materyal ve yöntemlerde kullanılır (Avcı ve Bal, 1999).

Öğrencinin kaynaştırma eğitimine hazırlanması bireysel olabileceği gibi küçük gruplar şeklinde de gerçekleşebilir. Küçük grup çalışmaları yapmak, öğrencinin tek başına olmadığı hissini uyandıracaktır. Diğer çocuklarında kendisi gibi düşünce ve duyguya sahip olduğunu kendi yalnız başına olmadığını fark etmesini kolaylaştıracak. Özellikle endişe ve kaygı uyandıracak korkuların yaşanmamasına olanak sağlayacaktır (Batu, 2000).

2.12. Kaynaştırma Eğitiminin Yararları

Kaynaştırma uygulamaları özel gereksinimli bireyler ile normal gelişim gösteren bireyler, bu bireylerin aileleri ve öğretmenleri açısından oldukça önemlidir (Eripek, 2003). Erken yaşta başlayan kaynaştırma eğitimi ilerleyen yıllarda oluşabilecek istenmeyen durumlara yönelik erken müdahale edebilmeye ve çocuğun bağımsız bir şekilde yaşaya bilmesine olanak sağlar. Normal gelişim gösteren akranların, özel gereksinimli çocuklara yardım etmesi ve toplum içinde farklı özelliklere sahip çocukların olduğunu anlamaları buna karşın empati kurabilmeleri, onları anlamaları, sosyal ve duygusal bağ kurabilmeleri açısından da ciddi bir durumdur. Öğretmenler bireysel olarak verilen eğitimler uygulayarak, özel gereksinime ihtiyacı olan bireye eğitimi verebilmek adına kendilerini geliştirmekte ve mesleki becerilerini arttırmaktadır (Güzel-Özmen, 2003).

Özel gereksinimli birey ve bu bireylerin ebeveynlerine olan katkısı da benzer olarak normal gelişim gösteren akranları ile öğretmenleri için de yararlı olmaktadır (Batu ve Kırcaali-İftar, 2007). Normal gelişim gösteren çocukların göstermiş olduğu davranışları bu bireyler model alarak aynı davranışları sergilerler bunun yanı sıra bireysel farklılıkların olduğu, özel gereksinimli çocuklara yönelik bu farklılıkları kabul etmeleri, bu çocuklara yönelik daha olumlu bakış içinde olmalarına, yargılayıp dışlamamalarını sağlarlar. Aynı zamanda bu çocuklar hakkında daha gerçekçi kanılara varmaları açısından ebeveynler çocuklarına verilen eğitim ve öğretim tekniklerinden faydalanmaları bakımında öğretmenlere de yararları bulunmaktadır (Şahbaz, 1997).

2.13. Kaynaştırma Eğitimi Etkileyen Etmenler

Kaynaştırma eğitimi uygun ve doğru bir biçimde uygulanabilmesi için yapılması gereken bir takım durumlar vardır. Bun durumlar; aile, öğretmenler, öğrencileri, normal gelişim gösteren öğrenciler, çevre koşulları, okul yönetimi ve bireyselleştirilmiş eğitim programlarıdır (Batu, 2000). Bu yönüyle çocukların gereksinimleri, yeterlikleri göz önünde bulundurularak birey için en az kısıtlayıcı ortamda eğitim almaları sağlanır. Başarılı bir kaynaştırma uygulamasında bir takım yasal düzenlemelerle birlikte pek çok değişken durumların yanında özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa sunulacak etkinlik ve uygun eğitim hizmetine bağlıdır.

Verilecek bu hizmetlerin yeterli düzeyde sağlanması ve gerekli koşulların karşılanması gerekmektedir (Batu ve Kırcaali-İftar, 2007).

2.13.1. Normal Gelişim Gösteren Çocuklar

Başarılı bir kaynaştırma uygulamasının olabilmesi için en önemli koşullardan bir diğeri çocuğun genel eğitim ortamında normal eğitim verilen sınıfa uyum sağlaması ve kabul etmesidir. Sınıf içinde yer alan akranları, özel gereksinimli çocuğun sahip olduğu farklılıkların farkında olup tüm bireylerde bireysel farklılıkların olduğu benzerlik gösterdiğini anlamasıdır. Normal gelişim gösteren öğrenciler, özel gereksinimli çocuğa sağlayacakları katkıları da bilmesi gerekmektedir (Kırcaali- İftar, 1998a). Normal gelişim gösteren öğrencilerin, kaynaştırma öğrencilerine uyum sağlayarak onlarla birlikte bir arada bulunmaları, bir takım paylaşımlarda bulunmaları, kabullenmeleri, sosyalleşmeleri için vazgeçilmeyen bir etmen haline gelmektedir. Bu çocuklar sadece öğrenci öğretmen etkileşiminden öğrenmez aynı zamanda akran etkileşiminden de öğrenmeleri hızlanır. Bu durum kaynaştırma öğrencisine yönelik oldukça önemli etmen olarak ele alınır (Batu ve Kırcaali-İftar, 2007).

2.13.2. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

Türkiye’de 2000 yılında yürürlüğe giren *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği* ile özel eğitim almaya ihtiyacı olan kişilerin bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlaması yasal olarak bir zorunluluk haline gelmiştir. 62. ve 63. Maddelerde de ifade edilmiştir. İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde kaynaştırma uygulamasına ihtiyacı olan çocuk için Ölçme ve Değerlendirmenin Genel Esasları bunun yanında kaynaştırma eğitimiyle çocuklar için BEP geliştirme biriminin hazırladığı bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanır (MEB, 2010). Başarılı bir kaynaştırma uygulaması için BEP hazırlanması veya var olan programın bireyselleştirildiğinde, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kazanması gereken kavram ya da becerileri daha kolay çabuk ve etkili şekilde kazanır (Öncül, 2003).

2.13.3. Okul Yönetimi

Başarılı bir kaynaştırma uygulamasının olması için en önemli etmenlerden bir diğeri de okul yönetimidir. Okulda kaynaştırma uygulaması yapılan okul yönetiminin

en önemli problemlerinden biri kaynaştırma eğitimi için sınıfta gerekli olan düzenleme, uygulama, planlama ve tasarlanmanın yapılması ve özel eğitim kurumları ile birlikte işbirliği yapmaktır (Cavkaytar ve Diken, 2007). Okul müdürü, özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu benimsemesi, olumlu tutum içinde olması, öğretmene, fiziksel koşullara, gerekli uygulamaları sağlamak için destek vermelidir (Kargın, 2004).

Başarılı bir kaynaştırmanın en iyi biçimde uygulanması ve kaynaştırma uygulamalarında yer alan tüm etmenlerin ve sorumlulukların gereken sorumlulukların farkında olması, en önemlisi iş birliği içinde olmaları önemlidir (Batu ve Kırcaali-İftar, 2007). Kaynaştırma uygulaması ile ilgili gerekli bilgi ve tecrübeleri olmayan öğretmenler, genel olarak kendilerini bu tür öğrencilere yönelik eğitim verme konusunda yetersiz hissetmekte, uygun eğitim veremeyecekleri konusunda farklı korku ve endişelere kapılmaktadırlar. Ancak kaynaştırma uygulaması, işbirliğini esas alıp ekip çalışması olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle öğretmenin destek alabilecekleri bir ekip içinde olmaları ve ekip olarak çalışmalarını kaynaştırma uygulamasında büyük öneme sahiptir. Okul yönetimi ve tüm personellerin kaynaştırma uygulaması içinde bir arada olması kaynaştırmanın başarısını da etkilemektedir (Sucuoğlu, 2006).

2.13.4. Fiziksel Koşullar

Kaynaştırma uygulamalarının gerçekleşeceği sınıflarda dikkat edilecek en önemli durumlarda biri fiziksel çevrenin nasıl olduğudur. İhtiyaçları karşılıyor olması bunun yanında öğretmenin ilgilenebileceği kadar öğrencinin bulunmasıdır. Öğrenci mevcudunun az tutulması, kaynaştırma uygulamalarına yönelik olumsuz tutumların oluşmamasını sağlar. Kaynaştırma eğitimi verilecek sınıflarda, özel gereksinimli çocuk için dikkat çekecek, teşvik edecek, en önemlisi de rahat edebilecek düzenlemelerin olması gerekmektedir. Aynı zamanda sınıf düzenlemesinin çocukların birbirleriyle kolayca iletişim ve etkileşim kurabilecek düzeyde olması gerekmektedir(Batu ve Kırcaali-İftar, 2007).

2.13.5. Aileler

Ebeveynler çocuğun her gelişim döneminde büyük düzeyde etkiye sahiptir. Her aşamada ebeveynlerin yeri vazgeçilmez öneme sahip, özellikle erken çocukluk

döneminde ebeveynlerin çocuğu desteklemesi, çocuk için büyük öneme sahiptir. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin yetersizlik düzeyini iyi bilmeleri ve tanımlamaları, gerekli olan ihtiyaçları karşılaya bilmesi ve gerekli ilgiyi sağlaya bilmesi çocuk için önemlidir. Ebeveynleri eğitim sürecinin her durumunda aktif olarak yer alması gerekmektedir. Ebeveyn, öğretmen işbirliğinin gelişmesi, ve ebeveynlerin her konuda bilgilendirilmesi, desteklenmesi, önemli bir durum olup öğretmenlerle yapılan toplantılarla bu bilgilendirmeler gerçekleşmektedir. Ayrıca ebeveynlere verilecek olan seminerle, ebeveynlerin çocuklarında oluşan her değişimin farkına varabilmesini sağlar ve gelişmeler yaşanmasında etkili olur. Özel gereksinime sahip olan çocukların ebeveynlerin dışında normal gelişim gösteren çocuğa sahip ebeveynleri de bu süreçte önemlidir. Bu durumda normal gelişim gösteren çocuğa sahip ebeveynlerin bu çocuklara yönelik gösterecekleri her tutum, önemli olumlu tutum içinde olmaları ve sınıf öğretmenini desteklemeleri de kaynaştırmayı başarılı kılmaktadır (Batu ve Kırcaaliİftar, 2007).

2.14. Kaynaştırma Uygulamalarının Değerlendirilmesi

Kaynaştırma eğitiminin değerlendirilmesi, kaynaştırma uygulaması için büyük bir etkidir. Yapılacak değerlendirmeler, özel gereksinime ihtiyacı olan çocuklara aynı zamanda ebeveynlerine ve eğitim programında yer alan yöntem ve tekniklerin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesinde önemli bir aşama olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan bu amaçta çocuğun bireysel ve grup şeklinde gelişimini etkileyen etkenlerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu şekilde yapılacak olan kaynaştırma uygulaması nasıl, ne zaman, uygulanacağı belirsizliği de ortadan kalkmış olur. Bunun yanında kaynaştırma uygulamasının değerlendirilmesinde dikkat edilmesi gereken ve yeni geliştirilmiş olan modellerden de yardım alınmalı ve çocuğa yönelik ebeveynlere gerekli bilgilendirmelerde yapılmalıdır (McConnell, 2000).

2.15. Kaynaştırma Eğitimi ve Öğretmen Tutumları

Tutumlar kazanılan deneyimler ile birbirine benzer olan durum ve konuların tepkisine yönelik dolaylı veya doğrudan etkileyen durumdur (Shapiro, 1999). Bir başka ifade ile tutumlar herhangi bir objeye, nesneye, bireye, gruba veya düşünceye

yönelik olan ve süreğenlik gösteren duygu, fikir, inanç, düşüncelerin tümüdür. Yani tutumların etkisi herhangi bir duruma yönelik verilen tepkilerin şekil almasıdır (Özyürek, 2006). Kaynaştırma uygulamalarında öğretmenlerin tutumlarını etkileyecek farklı bir çok etmenler yer almaktadır. Bunlar; özel gereksinimli çocuğun yetersizlik düzeyi, yetersizlik türü, öğretmenin bilgi düzeyi, kaynaştırma uygulamalarına yönelik bilgi düzeyi, gibi farklı nedenler tutumu etkilemektedir. Bir diğer ifade ile tutumlar kişinin oluşan bir duruma, olguya veya nesneye yönelik ortaya çıkan olası davranışların şeklidir (İnceoğlu, 2010). Tutumlarımız tavırlarımızı ve göstermiş olduğumuz davranışları etkilemektedir (Sarı ve Bozgeyikli, 2003).

Bireylerin çevresini ve dünyaya algılamalarında gerekli bilgileri alabilmelerinde önemlidir. Bilişsel, davranışsal ve duygusal olarak ayrılan üç ögesi bulunmaktadır. Bu ögeler arasında genel olarak iç tutarlılığın olduğu düşünülür (İnceoğlu, 2010).

Toplum içinde özel gereksinimli olan bireye yönelik olumsuz tutum içinde olma, ön yargıyla yaklaşma, kabullenmeme ve basmakalıp düşünceler içinde olma gibi farklı şekilde oluşan olumsuz tutumların olduğu görülmektedir. Özel gereksinimli olan bireylere yönelik verilen hizmetlerde temel amaç normal gelişim gösteren akranlarının almış oldukları eğitimlerden yararlanması ve eğitim ihtiyaçlarının en üst düzeyde tutulmasıdır. Bu bireylerden sorumlu olan kişi ya da kişilerin gerekli görevleri yerine getirmeleri durumunda oldukça dikkat etmeli ve hassas olmalıdırlar (Özyürek, 2006).

2.16. Kaynaştırmanın Uygulanabilmesi İçin Öğretmenlerle Gerçekleştirilebilecek Etkinlikler

Başarılı bir kaynaştırma uygulamasının uygulanabilmesi için eğitime başlamadan önce ve eğitime başladıktan sonra yapılacak birkaç etkinliklerin olmasına bağlı olduğu unutulmamalıdır. Kaynaştırma eğitimine bağlamadan önce sınıf öğretmenlerinin kendi sınıflarında ve okullarında kaynaştırma öğrencinin olduğunu ve çocuk hakkında gerekli bilgileri almış olması gerekmektedir. Ancak bakıldığında ister branş ister sınıf öğretmenlerinin kendi sınıflarında kaynaştırma öğrencisinin bulunduğunu sonradan öğrendiği görülmektedir. Bu durum oldukça ciddi sorunların oluşmasına neden olmaktadır ve uygun bir uygulama değildir. Kaynaştırma öğrencisi, sınıfına yerleştirecekse, en başta sınıf öğretmeni daha sonra

diğer öğretmenlerin bu konuda bilgilendirilmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde yapılan uygulamalar da başarının ilk adımı sağlanır. Bunun yanında öğretmeninde kaynaştırmaya gelen öğrenciye yönelik kabul duygu ve tutumu içinde olması gerekmekte ve kendini böyle bir öğrencinin olduğuna yönelik hazırlaması gerekmektedir (Batu ve Kırcaali İftar, 2007).

Kaynaştırma uygulaması özel gereksinimli yönelik olduğu kadar normal gelişim gösteren akranlarına da önemli düzeyde yararlı olmakta ve katkı sağlamaktadır. Yapılan bu etkileşim ve iletişimlerle normal gelişim gösteren çocukların bu tür çocuklara yönelik olumlu tutum içinde olmalarını sağlamaktadır. Ama bu süreçte olumlu tutumların gelişmesi öğretmenin olumlu tutum içinde olmasına bağlıdır. Bu durumların sonrasında normal gelişimi olan öğrencinin kaynaştırma öğrencilerine ve bu öğrencilerin özelliklerini daha iyi anlamaktadırlar (Ryndak, 1996).

2.17. Kaynaştırma Eğitimiyle İlgili Yapılan Araştırmalar

2.17.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Çolak ve Vuran (2006), kaynaştırma eğitimi verilen sınıftaki sosyal yeterlik özelliklerinin betimlenmesi ve iyileştirilmesi çalışmalarını inceledikleri araştırmaya üçüncü sınıf 33 çocuk dahil edilmiştir. Araştırmada tümevarım analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgularda kaynaştırma uygulamalarının yasalarca belirtilen biçimde uygulanmadığı, öğretmenlerin verilmesi gereken kaynaştırma eğitiminin uygun şekilde sağlamadığı, bu nedenle özel eğitim ve sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ve kaynaştırma eğitimi alan çocuklara yönelik olumsuz tutum içinde oldukları belirlenmiştir.

Nizamoğlu (2006), sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarındaki yeterliklerini ele aldığı araştırmada kaynaştırma becerilerini değerlendirme formu kullanılmıştır. Elde edilen bulgularda ise sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamaları hakkında sadece rehber öğretmenlerinde destek aldıkları, kaynaştırma öğrencilerini sene sonunda doğru şekilde değerlendirdikleri ve gereken hazırlıklar için dönemin ortasını tercih ettikleri, sistemli bir çalışma ile amaç belirledikleri ve yazılı olmayan yöntemleri seçtikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Özdemir (2008), Öğretmeni adaylarının öğretim sürecine yönelik öz-yeterlik inançlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi adlı araştırmada özel eğitim ile

ilgili eğitim alan sınıf öğretmenlerinin özel eğitim ile ilgili eğitim almayan öğretmenlere göre tükenmişlik düzeyleri da az olduğu, özel eğitimle ilgili eğitim almanın tükenmişlik düzeyini etkilediği, çocuklarla daha iyi çalıştıkları belirlenmiştir.

Çulhaoğlu Imrak (2009), okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmen ve ebeveyn tutumları ile kaynaştırma eğitimi uygulanan sınıflarda akran ilişkilerini incelediği araştırmaya 281 aile 4 özel gereksinimli çocuk ve 72 normal gelişim gösteren öğrenci yer almıştır. Çalışmada ailelerin ve öğretmenlerin tutumlarını incelemesinde kaynaştırma tutum ölçeği kullanılmış. Elde edilen bulgularda ailenin tutumları ile özel gereksinime ihtiyacı olan çocuğa sahip olma, kaynaştırma uygulamalarını sakıncalı bulma, eğitim durumu, ekonomik durum ve kaynaştırma uygulamasında alınmasını tercih ettikleri yetersizlik durumlar arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir. sınıf öğretmenlerinin tutumları ile kaynaştırma uygulamalarına yönelik eğitim alma, kıdem yılı, sınıf içinde yardımcı birinin bulunması ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik tecrübeleri arasında da anlamlı düzeyde ilişki oldu sonucuna ulaşılmıştır.

Sanır (2009), kaynaştırma eğitimi alan bireylerin akademik öğrenmeyle ilgili karşılaştıkları problemlerin öğretmen ve ebeveyn görüşlerini incelediği araştırmada 22 ebeveyn ve 30 öğretmenle görüşülmüş. Aynı zamanda yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veriler elde edilmiştir. Araştırmadan ele edilen bulgularda ailelerin ve öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasına yönelik yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir. Aynı zamanda eğitimsel açıdan yapılan çalışmalara da katılmadıkları görülmüştür. Kaynaştırma eğitimi alan çocuklara yönelik uygun sınıf ortamının hazırlanmadığı, çocuğun ihtiyacına göre sınıf ortamının gerekli düzenlemesinin yapılmadığı ve kaynaştırma eğitiminin yeterince verimli bir şekilde gerçekleşmediği belirlenmiştir.

Babaoğlu ve Yılmaz (2010), sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik yeterlik inançlarını incelediği araştırmada ilkökul düzeyde eğitim veren öğretmenlerin kaynaştırma uygulaması konusunda yeterli düzeyde bilgi sahip olup olmadıkları araştırılmıştır. Araştırmada nitel araştırma ile gerçekleştirilmiş. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme soruları, açık uçlu sorular olmak üzere 7 sorudan oluşan form kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara bakıldığında sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisine yönelik nasıl eğitim vereceği neler yapacağına yönelik

eğitim almadıkları ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik kendilerini yeterli düzeyde görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Taş (2011), Öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında teknoloji kullanım durumlarını incelediği araştırmada 270 sınıf öğrenmeni araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada anket formu kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara bakıldığında sınıf öğretmenlerinin bu konuya yönelik yeterli bilgi ve birikimlerinin olmadığı, kaynaştırma eğitimi alan çocuğa yönelik eğitim teknolojilerini kullanmadığı belirlenmiştir.

Demir ve Açar (2011), kaynaştırma eğitime yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerini incelediği araştırmaya 54 sınıf öğretmeni araştırmaya dahil edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik genel olarak olumsuz tutum ve düşünce içinde oldukları belirlenmiştir. Bunun sebebi olarak normal gelişim gösteren öğrencilerin öğrenme hızları bu çocukları olumsuz etkilemekte ve öğretmenlere daha fazla iş yükünün olduğu nu normal gelişim gösteren çocuklara harcanacak zamanın bu çocuklara harcandığı biçiminde olduğu belirlenmiştir.

Güner (2011), algılanan güçlendirmenin iş gören performansı üzerine etkileri adlı araştırmasında sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimiyle ilgili bilgi düzeylerini incelediği araştırmada çoktan seçmeli şekilde hazırlanan sınıf yönetimi bilgi testi uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgularda kaynaştırma eğitimi verilen sınıflarda yer alan öğretmenlerin sınıf yönetimi ile ilgili bilgi düzeyleri arasında benzerlik olduğu, aynı zamanda sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında sınıf öğretmenin deneyimi, yaşı, mezun oldukları alan gibi kişisel bilgilerin sınıf yönetimi ile ilgili ilişkili olduğu ancak cinsiyet arasında bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir.

Alver, Bozgeyikli ve Işıklar (2011), PDR bölümde okuyan öğrencilerin kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarını ele alığ incelediği araştırmada 3. Ve 4. Sınıf öğrencileri yer almıştır. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinde genel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kaynaştırma tutum ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen bulgularda öğrencilerin kaynaştırma eğitimi alan çocuklara yönelik tutumlarının olumlu olduğu ve farklı değişkenler arasında anlamlı düzeyde farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir.

Kuzu (2011), kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarını incelediği araştırmaya 547 öğretmen dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak kaynaştırma uygulamasına yönelik tutum ölçeği ve öz duyarlık envanteri

uygulanmış. Elde edilen bulgulara ise öğretmen adaylarının öz duyarlık ve kaynaştırma uygulamasına yönelik tutumlarının farklı demografik bilgilere göre farklılaştığı, öz duyarlıkları ile kaynaştırma tutumları arasında anlamlı ilişki olmadığı belirlenmiştir. Aynı zamanda kaynaştırma uygulamasına yönelik tutumların genel olarak olumlu düzeyde olduğu, cinsiyet, sınıf, kademe, kıdem, alan, bilgi düzeyi, ders alıp almama değişkenlere farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının öz duyarlıklarının orta düzeyde olduğu aynı zamanda kaynaştırma tutumları üzerinde etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Kayhan, Şengül, ve Akmeşe (2012), ilkököl 1. ve 2. düzeyde öğretmenlik yapan sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerinin incelendiği araştırmada öğretmenlerin mezun oldukları lise şekli yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunma durumuna göre farklılaştığı bunun yanında kaynaştırma uygulamasına yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir.

Çolak, Vuran ve Uzuner (2013), kaynaştırma sınıflarında gözlemci olan öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ve sosyal beceri öğretimine ilişkin görüşlerinin incelendiği araştırmada ilkököl 3. sınıftaki öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya zihin yetersizliği olan, normal gelişim gösteren öğrenciler, öğretmen ve okul yöneticileri ve personeller katılmıştır. Araştırma eylem araştırması şeklinde düzenlenmiştir. Elde edilen bulgularda kaynaştırma eğitiminde uzman ve öğretmen işbirliği olması sadece kaynaştırma eğitimi alan çocuklara değil diğer tüm öğrenciler üzerinde olumlu etkiler yarattı belirlenmiştir. bunun yanında rehber öğretmen, sınıf öğretmeni, öğrenci ve ailelere uygulanan eğitim programından olumlu sonuçlar alındığı belirlenmiştir.

Güzel (2014), sınıfında kaynaştırma eğitimi alan ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde yaşadıkları problemleri belirlemeye yönelik yapılan araştırmada 206 sınıf öğretmeni yer almıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlarda genel olarak öğretmenlerin olumsuzluklarda karşılaştıkları, Yaşanılan bu olumsuzlukların fiziksel koşullardan sınıf mevcudunun fazla olması, kaynaştırmaya yönelik bilgi düzeylerinin yeterli kadar olmadığı, BEP hazırlayamamaları, yeterli bilgi düzeyinin olmaması ve okul yöneticilerinin istenilen donanımı sağlamadıkları belirlenmiştir.

Nacaroğlu (2014), kaynaştırma eğitiminin, öğretmen tutumlarına göre incelenen araştırmada 109 öğretmen yer almıştır. Araştırmada verilerin

toplanmasında kaynaştırma uygulamalarına yönelik öğretmen görüş belirleme ölçeği kullanılmıştır. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi uygulamasında yönelik kurum ve kişilere olumlu tutum içinde oldukları kaynaştırma eğitimi içinde bulunan kişilere ilişkisinde olumlu tutum sergiledikleri belirlenmiştir.

Aker (2014), öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimi hakkındaki tutumlarını incelediği araştırmada 598 öğretmen adayı yer almıştır. Araştırmada verilerin toplanmasında kaynaştırma tutum ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen bulgularda kaynaştırma tutumlarının çalışmada yer alan tüm bağımsız değişkenlere göre farklılık oluşturduğu sadece mesleki yeterlik düzeyi ve branşların da daha belirleyici etken oluşturduğu ve yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Zeybek (2015), İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik görüş ve önerilerini incelediği araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formuyla veriler elde edilmiştir. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi alan çocuklara yönelik olumsuz düşünce içinde oldukları ve rahatsızlık duydukları belirlenmiştir. Aynı zamanda kaynaştırma eğitimi hakkında da yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

İler (2015), okul öncesi sınıf öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik inançlarını, kaynaştırma dersi alıp almama durumlarını ve kaynaştırma eğitimine yönelik inançlarının kişilik özellikleri arasında bir ilişki olup olmadığına yönelik incelediği araştırmada 907 öğretmen adayı yer almıştır. Araştırma verileri görüşme soruları ile elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgularda kaynaştırmaya ilişkin ders alan öğretmen adaylarının kaynaştırma dersi almayanlara göre kaynaştırma eğitimine yönelik inanları arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karaman (2015), kaynaştırma uygulamalarının öğretmen adaylarının bakış açılarına yönelik değerlendirildiği araştırmanın amacı lisans öğreniminde özel eğitim dersi almış sınıf öğretmeni adaylarının bakış açılarından, sınıf öğretmenlerinin sınıf içi kaynaştırma uygulamalarını değerlendirmektir. Araştırma sınıf öğretmenlerinin sınıf içi kaynaştırma uygulamalarını sınıf öğretmeni adaylarının gözünden değerlendiren bir özel durum çalışmasıdır. Araştırma 44 sınıf öğretmeni üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 22'si erkek 22'i kadındır. Araştırmadan elde edilen verilere göre; sınıf öğretmenlerinin sadece

%14'ünün kaynaştırma uygulamaları açısından başarılı ortalamalara sahip olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin %59'u sınıf öğretmeni adaylarının bakış açlarına göre, sınıf içi kaynaştırma uygulamalarında orta seviyededirler ve sınıf öğretmenlerinin %27'si ise sınıf içi kaynaştırma uygulamalarında düşük puanlar alarak başarısız bulunmuşlardır. Sınıf öğretmenlerinden erkek öğretmenlerin 8 maddede lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmenleri genel olarak gözlem formunun ölçme değerlendirme ile ilgili olan maddelerinden düşük puanlar almışlardır.

Toy (2015), sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarıyla kaynaştırma eğitimine yönelik yeterlik inançlarının karşılaştırıldığı araştırmada 340 sınıf öğretmeni yer almıştır. Araştırma tarama modeli ile gerçekleştirilmiş ve öz yeterlik ölçeği ile kaynaştırma yeterlik ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara bakıldığında öğretmenlerin öz yeterlik inançları ile alt boyutları olan öğrencilerin katılımına yönelik öz yeterlikleri, öğretim stratejilerine, sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik inançlarının yüksek düzeyde olduğu sonucu belirlenmiştir.

Samsunlu (2015), özel eğitim dersinde drama yönteminin kullanılması, öğretmen adaylarının kaynaştırma uygulamasına yönelik görüşlerine yönelik etkisi ve öğretmen adayları görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 84 okul öncesi öğretmenliği öğrencisi oluşturmaktadır. Deney ve kontrol grubuna 12 hafta boyunca haftada iki saat özel eğitim dersi verilmiştir. Deney grubunda bilgisayar destekli öğretim modeli, buluş yoluyla öğrenme, sunuş yoluyla öğrenme ve işbirliğine dayalı öğrenme tekniklerinin yanı sıra drama tekniği de kullanılmıştır. Deney grubuna uygulanan drama eğitiminde, rol oynama ve doğaçlama tekniklerinin yanı sıra pandomim, bölünmüş ekran, donuk imge ve öğretmenin role girmesi teknikleri de kullanılmıştır. Ayrıca deney ve kontrol grubundan rastgele yöntemle seçilen 6'şar öğretmen adayına araştırmacı tarafından geliştirilen sorular sorularak öğrencilerin dersi veren araştırmacı ve yöntemin uygulanabilirliği hakkında görüşleri alınmıştır. Bunun yanında katılımcıların sadece son test puanları kıyaslandığı zaman, deney ve kontrol grubunda bulunan öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine ilişkin son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubundan rastgele yöntemle seçilen 6'şar öğretmen adayıyla gerçekleştirilen mülakat sonucunda drama yöntemi ile özel eğitim dersi alan deney grubundaki öğretmen adaylarında drama yöntemi kullanılmasının öğrenmeyi daha ilgi çekici hale getirdiği tespit edilmiştir.

Kaya (2016), kaynaştırma uygulaması ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönmelik öğretmen görüşlerinin incelenmiştir. Bu amacı gerçekleştirmek için "Türkçe öğretmenlerinin cinsiyetleriyle kaynaştırma eğitimi ile ilgili düşünceleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır? Türkçe öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimiyle ilgili düşünceleri öğretmenlerin hizmet yıllarına göre farklılaşmakta mıdır? Türkçe öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilere uyguladıkları sınav türleriyle (çoktan seçmeli, uzun cevaplı, boşluk doldurmalı, kısa cevaplı sorular vb.) Araştırma, tarama modelinde betimsel bir nitelik taşımaktadır. Veriler anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda şu bilgilere ulaşılmıştır. Türkçe Öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimiyle ilgili genel bilgisini ve konuyla ilgili mesleki yeterliliğini ölçen anket sorularına kadın öğretmenlerin katılım düzeyi erkek öğretmenlerin katılım düzeyinden anlamlı derecede daha fazladır. Özel gereksinimli öğrencilerle ilgili anketin alt boyutlarına katılım düzeyi ise cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Türkçe Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimiyle ilgili genel bilgisini ve konuyla ilgili mesleki yeterliliğini ölçen anket sorularına katılım düzeyi hizmet süresine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Özel gereksinimli öğrenciler ile ilgili ifadelerin geneli ile ve alt boyutlarından öğrenci gereksinimlerine özel ilgi, yaş ve beceri ilişkisi hizmet süresine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermezken, program yeterliliği hizmet süresine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Anket sonuçlarından elde edilen verilere göre temel dil becerilerindeki gelişmeyle öğrencilerin yaş seviyelerindeki artış arasında pozitif yönlü bir korelasyon olduğu görülmüştür. Öğretmenlerle yapılan görüşme sonucunda ise özel gereksinimli öğrencilere genellikle yazılı ve sözlü sınav yapıldığı görülmüştür.

Pamuk (2016), bu araştırmanın amacı kaynaştırma eğitiminde önemli bir rolü üstlenen sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik görüşlerini araştırmaktır. Çalışma İzmir ili Buca ilçesinde bulunan ve seçkisiz örnekleme yoluyla seçilen 13 resmi ilkokuldaki 308 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek üzere

Yılmaz (2014), "Kaynaştırma Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri Anketi" kullanılmıştır. Ankette katılımcıların kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin genel görüşlerini belirtebilecekleri açık uçlu bir soru da bulunmaktadır. Öğretmenlerin cinsiyetlerinin ve kıdemlerinin kaynaştırma eğitimi üzerine görüşlerinde etkisi olmadığı görülmüştür. Ailede engelli birey bulunma durumu da

öğretmen görüşlerinde bir farklılık yaratmamaktadır. Sınıf mevcudunun kalabalık olması da anlamlı farklılık yaratmayan bir diğer değişkendir. Kaynaştırma konusunda eğitim alan öğretmenlerin almayanlara göre daha olumlu görüş belirttikleri belirlenmiştir.

Öz Güneş (2016), KKTC’de MEB bağlı ilkokulda eğitim veren sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerinin incelendiği araştırmaya 130 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırma tarama modeli ile gerçekleştirilmiş verilerin toplanmasında kaynaştırma görüş ölçeği kullanılmıştır. Öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik görüşlerinin kararsızım yönünde olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin mezun oldukları bölüm, cinsiyet ve kaynaştırma uygulamasına yönelik ders alma durumu ile kaynaştırma uygulamasına yönelik görüşleri arasında farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Yine öğretmenlerin cinsiyetleri ile kaynaştırmaya yönelik görüşleri arasında erkeklerin lehine sonuçların olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin mezun oldukları bölümlere göre diğer alanda formasyon alan öğretmenlerin sınıf öğretmenlerine göre kaynaştırma uygulamalarına yönelik daha olumlu oldukları belirlenmiştir. Kaynaştırma uygulamasına yönelik ders alma durumlarına göre daha önce ders alanların ders almayan öğretmenlere göre daha olumlu düşüncelere sahip oldukları görülmüştür. Son olarak öğretmenlerin mesleki yılları, BEP uygulamaları ve sınıf mevcudunun kaynaştırma uygulamasına uygun olma durumu ile kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşleri arasında farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Şen (2016), Meslek ve Teknik liselerinde eğitim veren öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik beklenti, sorun ve önerilerinin incelendiği çalışmada 26 öğretmen yer almıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemleri ile gerçekleştirilmiş. Yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmacının hazırladığı 10 görüşme sorusu kullanılmıştır. Elde edilen bulgularda öğretmenlerin öğrencilerin daha çok sosyal olmalarını destekledikleri, kaynaştırma uygulamasına katılan öğrencilerle çalışmaktan memnun oldukları belirlenmiştir. Kaynaştırmaya yönelik öğretmenler, yetersizlik türünden, sistemden ve kendilerinden kaynaklı olan sorunlar yaşadıkları, bu yaşanan sorunları çözmeye gerekli uzmanlardan yardım aldıkları, materyal hazırlama da ve soruları çözmeye yönelikte birtakım öneriler ortaya koydukları belirlenmiştir.

2.17.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Daane, Beirne-Smith ve Latham (2001), ilkokul öğretmenleri ile okul idarecilerinin kaynaştırma uygulamalarına dayalı yaptıkları işbirliğine yönelik görüşlerinin incelendiği çalışmada 42 özel eğitim, 324 sınıf öğretmeni ve 15 okul idarecisi yer almıştır. Çalışmada öğretmenlerin birbirleri arasındaki işbirliğine dayalı çalışmalar, özel gereksinimli çocukların eğitimi, özel gereksinimli çocuğun gereksinimlerini karşılamada hazır olup olmama, özel gereksinimli çocukların kaynaştırma uygulamasında gösterdiği başarısının nasıl olduğuna yönelik hazırlanan dört bölümden oluşan uygulanmıştır. Hazırlanan anket 4'lü likert olup 24 sorudan oluşmaktadır. Elde edilen bulgularda özel eğitim öğretmeni ve sınıf öğretmenin BEP hazırlamada işbirliği yaptıkları ve gereken durumlarda öğretmen ve okul idareciler aynı fikirlere sahip oldukları görülmüştür. Genel olarak branş ve sınıf öğretmenleri arasında daha fazla işbirliğinin geliştiği belirlenmiştir.

Avramidis ve Norwich (2002), öğretmenlerin özel eğitimle ilgili genel tutumlarını incelemiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik tutumlarının olumlu düzeyde olduğu, kaynaştırma uygulaması hakkında olumsuz tutum ve düşünceye sahip olan öğretmenlerin hiç olmadığı belirlenmiştir.

Campbell, Gilmore ve Cuskelly (2003), yetersizlik ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik öğretmenlerin tutumlarının değerlendirildiği araştırmada 274 öğretmen adayı yer almıştır. Araştırmada insani gelişim ve eğitim konuları ele alınmıştır. Öğretmenlerin down sendromlu olan bireylere yönelik tutumları ve görüşleri hakkında bilgileri, kaynaştırma uygulamaları ile ilgili tutum ve görüşlerinde değişiklikler olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireyler ile etkileşim kurmaları kolaylık kazanmıştır. Bunun yanında özel gereksinimle ilgili bilinçlendirmenin daha fazla artması, yetersizlikle ilgili tutumların değişmesinde büyük etkisi olduğu görüşünde olduklarını belirlemiştir.

Parasuram (2006), öğretmenlerin özel gereksinimli çocukların kaynaştırma uygulamalarına yönelik tutumlarının farklı değişkenler incelemiştir. Çalışmada öğretmenlerin cinsiyetlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik tutumları üzerinde etkili olduğunu belirlemiştir. Aynı zamanda öğretmenlerin yaşlarına göre kaynaştırma uygulamasına yönelik tutumlarında da farklılıklar olduğunu belirlemiştir.

Avramidis ve Kalyva (2007), Yunanistan çalışan ve farklı düzeyde deneyimleri olan özel eğitim öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerini incelemiştir. Araştırmada elde edilen bulgularda özel eğitim hakkında deneyimi olan öğretmenlerin, özel eğitim hakkında deneyimi olmayan öğretmenlere göre daha fazla kaynaştırma eğitime yönelik olumlu tutumlar içinde olduğu belirlenmiştir. Aynı zaman da uzun süre kaynaştırma eğitimi almış olan öğretmenlerinde kaynaştırma uygulamalarına yönelik tutumlarının daha yüksek ve olumlu oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Laarhoven, Dennis, Lynch, Bosma, ve Rouse (2007), “*Kaynaştırma Eğitimi Kapsamında Genel ve Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Yetiştirilme Modeli*” adlı çalışmada özel ve genel eğitimden yararlanan öğretmen adayları yer almıştır. Araştırma bütünüyle ele alındığında öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik olumlu tutumlar içinde olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun yanında araştırma kapsamına alınan grupların düzeyleri, özel gereksinimli çocukları daha iyi ve etkili bir biçimde destekleye bilmek için öğretmen adaylarının birtakım beceri ve yeteneklere sahip olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple öğretmen adaylarının bilgi beceri ve yeteneklerini geliştirme de ACCEPT projesine katılanların daha fazla hazırlıklı oldukları ve geleceğe yönelik kaynaştırma uygulamalarında zorluklara yönelik daha kolay baş edebildikleri belirlenmiştir.

Dumansever (2007), kaynaştırma uygulamalarına yönelik öğretmen destek programının ilkökul öncesi öğrencilerin gelişimlerine uygun düzeyde etkisini incelemiştir. Eğitimcilerle ise sınıfta kaynaştırma uygulamasına ihtiyacı olan öğrenci olması hakkındaki düşünceleri sorulmuş. Araştırmada yöneltile sorulara katılımcıların büyük oranda olumsuz şekilde yanıt verdikleri belirlenmiştir. Aynı zamanda katılımcıların büyük çoğunluğu kaynaştırma uygulamasıyla ilgili eğitim almak istediklerini ifade etmiştir.

Tracie (2009), ağır düzeyde yetersizliği olan çocuklara yönelik öğretmenlerin tutumlarının incelendiği araştırmada öğretmenlerin kişisel özellikleri ile daha önce ağır düzeyde yetersizliği olan çocukla çalışma durumu olup olmamayı ele almıştır. Araştırmada yetersizliği olan bireylere yönelik tutumları belirlemede kullanılan ölçek, kullanılmıştır. Bunun yanında 113 öğretmen yer almıştır. Elde edilen bulgularda çocukların yetersizlik durumlarının düzeyi öğretmen tutumlarında önemli olduğu ve etkili olduğu belirlenmiştir.

McKay'in (2012), İlkokul düzeyinde çalışan öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik tutumlarını ele alıp incelediği çalışmada 661 öğretmen yer almıştır. Araştırmada 38 sorudan oluşan tutum anketi kullanılmıştır. Elde edilen bulgularda okulun bulunduğu yer, fiziki şartları çocuğun yetersizlik türü ve okul idarecilerinin öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasında yer alan öğrencilere yönelik olumlu tutum içinde oldukları fakat bu çocukların normal gelişim gösteren çocuklar tarafından dışlandıkları belirlenmiştir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma da özel eğitim öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının incelenmesinde, ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeline bakıldığında iki ve ikiden çok değişken arasındaki değişim düzeyini, derecesini, belirlemeyi amaçlayan model olarak ele alınmaktadır. Aynı zamanda ilişkisel tarama modeli iki farklı şekilde elde edilebilir. Bunlar; karşılaştırmalı ve korelasyon ilişkisidir (Karasar, 2011). Yapılan araştırmaya bağlı olarak betimsel desenler arasından ilişkisel tarama modelinin uygun olduğu düşünülmektedir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu 2017-2018 yılı da Yakın Doğu Üniversitesi'nde özel eğitim öğretmenliği bölümündeki öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmada 78 erkek (%43.8), kadın 100 (%56.2) toplam 178 veri toplanmıştır. Öğretmen adaylarının kişisel bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1

Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Demografik Bilgileri

Demografik Bilgiler		n	%
Yaş	20-25 yaş arası	124	69,7
	26-30 yaş arası	54	30,3
Cinsiyet	Erkek	78	43,8
	Kadın	100	56,2
Kaynaştırma Eğitimi Konusunda Yeterli Bilgiye Sahip Olma	Yeterli bilgiye sahibim	97	54,5
	Yeterli bilgiye sahip değilim	81	45,5
Kaynaştırma Dersi Alma Durumu	Evet, lisans dersi aldım	108	60,7

	Hayır, eğitim almadım	70	39,3
Staj Uygulamasında Kaynaştırma	Evet, bulundum	75	42,1
Sınıfında Bulunma Durumu	Hayır, bulunmadım	103	57,9
Daha Önce Kaynaştırma Öğrencisiyle	Evet, çalıştım	65	36,5
Çalışma Durumu	Hayır, çalışmadım	113	63,5
Aile veya Yakın Çevrede Özel	Evet	81	45,5
Gereksinimli Birey Bulunma Durumu	Hayır	97	54,5
Toplam		178	100

Tablo 1 incelendiğinde öğretmen adaylarının %61,8'i 20-25 yaş arasında, %38,2'si 26-30 yaş arasında ve %56,2'si kadın, %43,8'i Erkektir. Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik %54,5'i yeterli bilgiye sahip olduğunu, %45,5'i yeterli bilgiye sahip olmadığını, %42,1'i staj uygulamasında kaynaştırma sınıfında bulunduğunu, %57,9'u kaynaştırma sınıfında bulunmadığını, % 36,5'i daha önce kaynaştırma öğrencisiyle çalıştığını, %63,5'i kaynaştırma öğrencisiyle çalışmadığını ve %45,5'i aile ve yakın çevresinde özel gereksinimli bireyin bulunduğunu, %54,5'i özel gereksinimli birey bulunmadığını belirtmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, öğretmen adaylarından kişisel bilgilerini elde etmek için hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Demirali Yaşar Ergin (2014) tarafından geliştirilen “Öğretmen Adaylarının Kaynaştırmaya İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma hakkında özel eğitim öğretmen adaylarını bilgilendiren ve katılım onaylarını içeren Katılım Onay Formu ise Ek 1’de yer almaktadır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Hazırlanan Kişisel Bilgi Formunda öğretmen adaylarına ait kişisel bilgilerini belirlemek amacıyla hazırlanmış olan formda öğretmen adaylarının; “yaşları, bölümleri, kaynaştırma uygulaması hakkında ki bilgileri, kaynaştırma eğitimiyle ilgili ders alma durumları, kaynaştırma sınıfında bulunması, kaynaştırma öğrencisiyle çalışması, yakın çevresinde özel gereksinimli birey olup olmamasına yönelik sorular yer almaktadır. Kişisel Bilgi Formu Ek 2’te yer almaktadır.

3.3.2. Kaynaştırma Tutumları Ölçeği

Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik Demirali Yaşar Ergin (2014) tarafından geliştirilen “Kaynaştırma Tutumları Ölçeği” geçerlik, güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçek 89 soru, 5 olumlu, 7 olumsuz 12 alt boyuttan oluşmaktadır. Kaynaştırma Tutumları Ölçeği cevaplayıcı formu Ek 3’te yer almaktadır.

Olumlu Tutum Boyutları

- 1. Yapılması Gerekenler:** Kaynaştırma amacına ulaşmasında gereken işleyişi ve sistemi ele alan düşüncelerdir.
- 2. Mesleki Hazır Bulunuşluk:** Kaynaştırma uygulaması hakkında kendi mesleki yeterliliği uygun şekilde bulma düşünceleridir.
- 3. Eğitsel Fayda:** Normal gelişim gösteren çocukları ve kaynaştırma uygulamasını eğitsel açıdan yararlı olacağı düşünceleri içerir.
- 4. Destek Olma ve Çaba Gösterme:** Kaynaştırma uygulamasının amacına ulaşmasında çaba sarf etme ve iş bilirliği kurmayı içerir.
- 5. Bütünleşik Yaklaşım:** Kaynaştırma eğitimi alan öğrenci için ayırık ve bütünleyici sistemi içerir.

Olumsuz Tutum Boyutları

- 1. Psikolojik Red:** Kaynaştırma eğitimi alan öğrenciye yönelik psikolojik olarak kabul edememe düşünceleri içerir.
- 2. Sınıf Yönetimini Zorlaştırma:** Kaynaştırma eğitimi alan öğrencinin varlığını ve pozitif ayrımcılığın sınıfın disiplinini bozacak düşünceleri içerir.
- 3. Eğitsel Kaygı:** Bir yandan normal gelişim gösteren bir yandan da kaynaştırma eğitimi alan çocuğun başarısını azaltacak ve eğitimi zorlaştıracak düşünceleri içerir.
- 4. Bireysel Eğitim/Soyutlama:** Kaynaştırma eğitimi alan çocuğun soyutlama gereğini düşünme
- 5. Duygusal Zarar:** Kaynaştırma uygulaması içinde olan çocuğun sınıf arkadaşları ve anne babalarına duygusal etkileyecek düşünceleri içerir.

6. Mesleki Yetersizlik: Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi hakkında mesleki kabiliyetlerinin uygun olup olmadığına yönelik düşünceleri içerir.

7. Amaca Yönelik Kaygı: Kaynaştırma uygulamasının amaçlarını sorgulamaya dair düşünceleri içerir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan araştırmayla ilgili gerekli izin yazısı alındı (Ek 4). Daha sonra okul yöneticilerine gerekli izin yazıları, araştırmanın amacı, kullanılacak ölçekler gerekli açıklamalar yapılarak bilgiler verildi. Okul yöneticilerinin yönlendirmesiyle araştırmanın yapılacağı sınıflar belirlendi ve uygun ders saatleri ayarlandı. Diğer yandan araştırmaya katılmayı kabul eden öğretmen adaylara araştırmanın içeriği ile ilgili genel bilgiler verilerek katılımcı onay formlarını okumaları, araştırmada hiçbir kişisel bilginin alınmadığı, araştırmadan istedikleri zaman ayrılacakları ve elde edilen verilerin istatistiksel veri olarak kullanılacağı belirtildi. Uygulama bittiğinde öğretmen adaylarına katkılarından dolayı teşekkür edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel çözümlenmesi SPSS 20 programı ile analiz edilmiştir. Araştırma grubunu oluşturan özel eğitim öğretmen adaylarının demografik özelliklerini frekans ve yüzde dağılımları belirlenmiş ölçeğin genelinde standart sapma, aritmetik ortalama, değerleri belirlenmiştir. "Kaynaştırmaya Yönelik Tutum Ölçeğinden" alınan puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek adına Expro Testi uygulanmış. Analiz sonucunda değişkenler arasında dağılımların normal olduğu durumlarda T-Testi, dağılımların normal olmadığı durumlarda ise Mann Whitney-U analizi yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak belirlenmiştir. Analiz sonuçları bulgular bölümünde tablolar şeklinde verilmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümünde özel eğitim öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının belirlenmesini amaçlayan araştırmadan elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1. Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumları Ne Düzeydedir?

Özel eğitim öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarını belirlemede kullanılan kaynaştırma tutum ölçeğinden aldıkları puanların dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2
Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumlarının Betimsem Analiz Sonuçları

	Madde Sayısı	n	min	max	\bar{x}	ss
Kaynaştırma Tutum Ölçeği	89	178	1,38	3,46	2,67	,37

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının kaynaştırma tutum ölçeğinden aldıkları ortalama ve standart sapmaya bakıldığında ($\bar{x}=2,67$, $ss=,37$) olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarının orta düzeyden biraz daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2. Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumları Onların Cinsiyetlerine göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile kaynaştırmaya eğitime yönelik tutumları arasındaki farklılığı belirlemede yapılan T-Testi Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Öğretmen Adaylarının Cinsiyetleri İle Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığı Belirlenmeye Yönelik T-Testi Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	T	P	Açıklama
Kaynaştırma tutum ölçeği	Erkek	78	2,66	,39	,156	,876	p>0,05
	Kadın	100	2,67	,34			

Tablo 3 incelendiğinde öğretmen adaylarının ölçeğin genelinde ([T:;156] p=,876) puan aralığında farklılığın olmadığı belirlenmiştir (p>0,05). Kaynaştırma eğitime yönelik tutumun kadın yada erkek olmanın üzerinde bir etkisi olmadığı görülmektedir.

4.3. Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumları Onların Yaşlarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının yaşları ile kaynaştırmaya eğitime yönelik tutumları arasındaki farklılığı belirlemek için Man Withney U analizi Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Öğretmen Adaylarının yaşları İle Kaynaştırma Eğitime yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Man Withney U Analiz Sonuçları

	Yaş	n	Sıralar ortalaması	Sıralar toplamı	U	P
Kaynaştırma tutum ölçeği	20-25 yaş	110	89,02	9792,50	3687,500	,875
	26-30 yaş	68	90,27	6138,50		

Tablo 4 incelendiğinde öğretmen adaylarının ölçeğin genelinde ([U:3687,500] p=,875), puan aralığında farklılık yaratmamaktadır (p>0,05). Öğretmen adaylarının yaşlarının kaynaştırmaya eğitime yönelik tutumları üzerinde bir etkisi olmadığı görülmektedir.

4.4. Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma eğitime Yönelik Tutumları Onların Kaynaştırma Eğitiminde Yeterli Bilgiye Sahip Olma Durumlarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitiminde yeterli bilgiye sahip olma durumu ile kaynaştırma eğitime yönelik tutumları arasındaki farklılığın belirlenmesinde yapılan T-Testi Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5

Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitiminde Yeterli Bilgiye Sahip Olma Durumu ile Kaynaştırma Eğitime yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik T-Testi Analiz Sonuçları

	Yeterli bilgiye sahip olma durumu	n	\bar{x}	Ss	T	p	Açıklama
	Yeterli bilgiye						
Kaynaştırma	sahibim	97	2,66	,37			
tutum ölçeği	Yeterli bilgiye	81	2,67	,37	-,204	,838	p>0,05
	sahip değilim						

Tablo 5’te görüldüğü gibi öğretmen adaylarının ölçeğin genelinde ([T: -,204] p=,838), puan aralığında olduğu ve farklılığın olmadığı belirlenmiştir (p>0,05). Kaynaştırma eğitime yönelik bilgiye sahip olup olmamanın, kaynaştırma eğitime yönelik tutum üzerinde bir etkisi olmadığı görülmektedir.

4.5. Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları Onların Kaynaştırma Dersi Alma Durumlarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının kaynaştırma dersi alma durumu ile kaynaştırmaya eğitime yönelik tutumları arasındaki farklılığı belirlemede yapılan T-Testi Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Dersi Alma Durumu ile Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığı Belirlemeye yönelik T-Testi Analiz Sonuçları

	Kaynaştırma Dersi Alma Durumu	n	\bar{x}	ss	T	p	Açıklama
	Evet, lisans						
Kaynaştırma tutum ölçeği	dersi aldım	108	2,68	,37			
	Hayır, eğitim almadım	70	2,65	,38	,629	,530	p>0,05

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının ölçeğin genelinde ([T:;629] p=,530), puan aralığında olduğu ve anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir (p>0.05). Kaynaştırma dersi almanın, tutum üzerinde bir etkisi olmadığı görülmektedir.

4.6. Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları Onların Kaynaştırma Sınıfında Bulunma Durumlarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının staj uygulamasında kaynaştırma sınıfında bulunma durumu ile kaynaştırmaya eğitime yönelik tutumları arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik T-Testi Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

Öğretmen Adaylarının Staj Uygulamasında Kaynaştırma Sınıfında Bulunma Durumları ile Kaynaştırma Eğitimine yönelik Tutumları Arasındaki Farklılık Belirlemeye yönelik T-Testi Analiz Sonuçları

	Kaynaştırma Sınıfında Bulunma Durumu	n	\bar{x}	ss	T	p	Açıklama
	Evet, Bulundum						
Kaynaştırma tutum ölçeği	Hayır, Bulunmadım	75	2,65	,44			
		103	2,68	,31	-,565	,573	p>0,05

Tablo 7’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının ölçeğin genelinde ([T:629] $p=,530$), puan aralığında olduğu ve farklılığın olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$). Kaynaştırma sınıfında bulunma durumunun, kaynaştırmaya yönelik tutum üzerinde bir etkisi olmadığı görülmektedir.

4.7. Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları Onların Kaynaştırma Öğrencisiyle Çalışma Durumlarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının daha önce kaynaştırma öğrencisiyle çalışma durumu ile kaynaştırmaya eğitime yönelik tutumları arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik Mann Whitney-U analiz Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Öğretmen Adaylarının Daha Önce Kaynaştırma Öğrencisiyle Çalışma Durumları ile Kaynaştırma Eğitimine yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik Mann Whitney U Analiz Sonuçları

	Daha Önce Kaynaştırma Öğrencisiyle Çalışma Durumuna	n	Sıra ortalama	Sıra toplamı	U	p
Kaynaştırma tutum ölçeği	Evet, çalıştım	65	91,96	5977,50	3512,500	,629
	Hayır, Çalışmadım	113	88,08	9953,50		

Tablo 8 incelendiğinde öğretmen adaylarının ölçeğin genelinde ([U:3512,500] $p=,629$), puan aralığında ve farklılığın olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$). Kaynaştırma öğrencisiyle çalışma durumunun, kaynaştırma eğitime yönelik tutum üzerinde bir etkisi olmadığı görülmektedir.

4.8. Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları Onların Aile Veya Yakın Çevrede Özel Gereksinimli Birey Bulunma Durumuna Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının aile veya yakın çevrede özel gereksinimli birey bulunma durumu ile kaynaştırmaya eğitimine yönelik tutumları arasındaki farklılığı belirlemeye yönelik T-Testi Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9

Öğretmen Adaylarının Yakın Çevrede Özel Gereksinimli Birey Bulunma Durumları ile Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları Arasındaki Farklılığı Belirlemeye Yönelik T-Testi Analiz Sonuçları

	Aile veya Yakın Çevrede Özel Gereksinimli Birey Bulunma Durumu	n	\bar{x}	ss	T	p	Açıklama
Kaynaştırma Tutum Ölçeği	Evet	81	2,73	,31	2,198	,029	p<0,05
	Hayır	97	2,61	,41			

Tablo 9 incelendiğinde öğretmen adaylarının ölçeğin genelinde ([T:2,198] p=,029), puan aralığında olduğu ve farklılığın olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Aile veya yakın çevrede özel gereksinimli birey bulunma durumunun, kaynaştırma eğitimine yönelik tutum üzerinde bir etkisi olmadığı görülmektedir.

4.9. Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Aile Veya Yakın Çevresinde Özel Gereksinimli Birey Bulunma Durumu İle Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları Arasında İlişki Var Mıdır?

Öğretmen adaylarının aile veya yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunma durumu ile kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik yapılan Korelasyon Analizi Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10

Öğretmen Adaylarının Aile Veya Yakın Çevresinde Özel Gereksinimli Birey Bulunma Durumu İle Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları Arasından Bir İlişki Bulunma Durumlarını Belirlenmede Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları

	Kaynaştırma Tutum Ölçeği	Aile Veya Yakın Çevrede Özel Gereksinimli Birey Bulunma Durumu
Kaynaştırma Tutum Ölçeği	r 1 p 178	
Aile veya Yakın Çevrede Özel Gereksinimli Birey Bulunma Durumu	r -,160* p ,033	1 178

Tablo 10'da öğretmen adaylarının aile veya yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunma durumları ile kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları arasındaki ilişki incelendiğinde, pearson sıra farkları korelasyon katsayısı [$r=-,160$ ($p<0.05$)] olarak bulunmuştur. Buna göre öğretmen adaylarının aile veya yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunma durumları ile kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları arasında negatif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir. Bulunan korelasyon katsayısı 0,30-0,00 arasında olduğundan aile veya yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunma durumları ile kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları arasında düşük düzeyde ilişki olduğu tanımlanabilir. Öğretmen adaylarının yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunması onların kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarını negatif yönde etkilediği görülmektedir.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları yordanarak ilgili araştırmalar ışığında tartışılmıştır. Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları incelendiğinde; öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları incelendiğinde anlamlı farklılık olmadığı kadınların erkeklere göre kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarının biraz daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulguyla ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında Demir ve Açar'ın (2010), kaynaştırma eğitimi hakkında sınıf öğretmenlerinin görüşlerini incelediği araştırmada cinsiyet değişkeninin kaynaştırma uygulamasında herhangi bir farklılık göstermediğini. Aker, (2014) öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarını incelendiği araştırmada kadınların erkeklere göre daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğunu belirlemiştir. Güteryüz ve Özdemir (2015), sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile kaynaştırma tutumlarını incelediği araştırmada cinsiyet ile kaynaştırma tutumu arasında anlamlı farklılığın olmadığını belirlemiştir. Yapılan araştırmalara bakıldığında elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

Öğretmen adaylarının yaşları ile kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Bu durum kaynaştırma uygulamasının başarısında yaş değişkeninin bir farklılık yaratmadığını gösterme ve 20-25 yaş arasında olan öğretmen adaylarının daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulguyu destekler nitelikte olan araştırmalar incelendiğinde; Soyyiğit (2013), sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarını incelediği araştırmada yaş ile kaynaştırma uygulamaları arasında bir farklılık olmadığını belirlemiştir. Özdemir ve Ahmetoğlu'nun (2011) öğretmen adaylarının farklı değişkenler açısından kaynaştırma eğitimine yönelik görüşlerini incelediği araştırmada yaşın artmasıyla kaynaştırmaya eğitime yönelik tutumların azaldığını belirlemiştir. Yaralı (2015), öğretmen adaylarının yetersizliği olan bireylere yönelik tutumlarını incelediği araştırmada, öğretmen adaylarının yaşları ile

kaynaştırma eğitime yönelik tutumları arasında herhangi bir farklılığın olmadığını belirlemiştir.

Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitiminde yeterli bilgiye sahip olma durumu ile kaynaştırma eğitime yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak farklılığın olmadığı kaynaştırma eğitiminde yeterli bilgiye sahip olmayanların biraz daha yüksek puana sahip olduğu belirlenmiştir. İlgili araştırmalar incelendiğinde Ünal ve Ahmetoğlu (2017), kaynaştırma uygulamalarının başarısını etkileyen etmenleri incelediği araştırmada öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimi konusunda yeterli bilgiye sahip olma durumu ile kaynaştırma uygulamalarının başarısını etkileyen etmenlere ilişkin görüşleri arasında farklılığın olmadığını belirlemiştir. Öğretmen adaylarının kaynaştırma dersi alma durumu değişkeni ile kaynaştırma eğitime yönelik tutumları herhangi bir farklılık olmadığı ve kaynaştırma dersi alan öğretmen adaylarının kaynaştırma dersi almayan öğretmen adaylarına göre daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulguyu destekleyen araştırmalara bakıldığında; Bek, Gülveren ve Başer (2009), yaptığı araştırmada kaynaştırma eğitimi alıp almalarının kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarında anlamlı farklılık gösterdiğini ancak daha önce eğitim alan, gözlemleyen öğretmen adaylarının ölçekten daha yüksek puan aldığını belirlemiştir. Seçer (2011), öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ile kaynaştırmaya yönelik tutumlarını incelediği araştırma kaynaştırma dersi alıp almamanın kaynaştırma uygulamalarının başarısına yönelik bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmen adaylarının kaynaştırma sınıfında bulunma durumu ile kaynaştırma eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını ve kaynaştırma sınıfında bulunmayan öğretmen adaylarının daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. İlgili araştırmalara bakıldığında; Ünal ve Ahmetoğlu (2017) daha önce kaynaştırma alanında çalışıp çalışmama durumunun, kaynaştırma uygulamalarının başarısını etkileyen etmenlere yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık göstermediğini belirlemiştir.

Öğretmen adaylarının kaynaştırma staj uygulamasında kaynaştırma öğrencisiyle çalışma durumu ile kaynaştırma eğitime yönelik tutumları anlamlı bir farklılık olmadığı ve kaynaştırma öğrencisiyle çalışan öğretmen adaylarının daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde Aker'in (2014), öğretmen adaylarının kaynaştırma uygulamalarına yönelik tutumlarını

incelediği araştırmada, öğretmen adaylarının kaynaştırma öğrencisiyle çalışma durumu ile kaynaştırma eğitime yönelik tutumları arasında farklılık olmadığını daha önce kaynaştırma öğrencisiyle çalışanların daha yüksek ortalamaya sahip olduğunu belirlemiştir. Temel'in (2000) anaokulu öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik görüşlerini incelediği araştırmada da daha önce kaynaştırma öğrencisiyle çalışan öğretmenlerin daha yüksek puana sahip olduğunu belirlemiştir.

Öğretmen adaylarının ailesinde veya yakın çevrede özel gereksinimli birey bulunma durumu ile kaynaştırma eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık olduğunu ve ailesinde veya yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunanların daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğunu belirlenmiştir. ilgili araştırmalar incelendiğinde Aker (2014) yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunma duru ile kaynaştırma eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu belirlemiştir. Buna karşın Pamuk (2016) sınıf öğretmenlerinin ailede yetersizliği olan birey bulunması ile kaynaştırma eğitimi üzerine farklılık olmadığını belirlemiştir.

Öğretmen adaylarının aile veya yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunma durumu ile kaynaştırma eğitime yönelik tutumları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Buna göre, aile veya yakın çevrede özel gereksinimli birey bulunma durumu ile kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının negatif doğrusal yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, aile veya yakın çevrede özel gereksinimli bireyin bulunmasıyla, genel kaynaştırma eğitime yönelik tutumları azalmaktadır. Alan yazın incelendiğinde Aker (2014), yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunma duru ile kaynaştırma eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu belirlemiştir. Pamuk (2016), sınıf öğretmenlerinin ailede yetersizliği olan birey bulunması ile kaynaştırma eğitimi üzerine farklılık göstermediğini belirlemiştir. Öğretmen adaylarının aile veya yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunma durumları ile kaynaştırma eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişki incelendiğinde, pearson sıra farkları korelasyon katsayısı negatif yönde düşük anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Yani aile veya yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunma durumları ile kaynaştırma eğitime yönelik tutumları arasında düşük düzeyde ilişki olduğu tanımlanabilir. Alan yazın incelediğinde öğretmen adaylarının aile veya yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunma durumları ile kaynaştırma eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişki inceleyen araştırmaya rastlanmamıştır.

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇ

Bu bölümde özel eğitim öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan araştırmada elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

Araştırmada özel eğitim öğretmen adaylarına kişisel bilgi formu ve kaynaştırma tutum ölçeği uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının kişisel bilgilerine bakıldığında çoğunun erkek, 20-25 yaş aralığında, kaynaştırma eğitimine yönelik yeterli bilgiye sahip olduğu, daha önce kaynaştırma dersi aldığı, staj uygulamasında kaynaştırma sınıfında bulunmadığı, daha önce kaynaştırma öğrencisiyle çalışmadığı ve ailesinde veya yakın çevresinde özel gereksinimli bireyin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları incelendiğinde; yüksek düzeyde kaynaştırma eğitimine yönelik tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının cinsiyetleri, yaşları, yeterli bilgiye sahip olma, ders alma, kaynaştırma sınıfında bulunma ve kaynaştırma öğrencisiyle çalışma durumu ile kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları arasında herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kadın öğretmen adayları ile erkek öğretmen adaylarının puanlarına bakıldığında birbirine yakın olduğu, 20-25 yaş arasında olan, kaynaştırma eğitiminde yeterli bilgiye sahip olmayan, kaynaştırma dersi alan, kaynaştırma sınıfında bulunmayan ve staj uygulamasında kaynaştırma öğrencisiyle çalışan öğretmen adaylarının daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının ailesinde veya yakın çevrede özel gereksinimli birey bulunma durumu ile kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık gösterdiği ve ailesinde veya yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunanların daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğunu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının aile veya yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunma durumları ile kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları arasındaki ilişki incelendiğinde düşük düzeyde negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

6.2. ÖNERİLER

1. Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlara bağlı olarak alanda çalışan uygulayıcılara yönelik öneriler yer almaktadır.
2. Araştırmada öğretmen adaylarının kaynaştırmaya eğitime yönelik tutumlarını ölçmeyi amaçlayan kaynaştırma tutum ölçeğinin genel puanına göre değişkenler arasında farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. İleride yapılacak araştırmalarda ölçeğin olumlu ve olumsuz alt boyutları da hesaplanıp değişkenler arasında farklılık gösterip göstermediği araştırılabilir.
3. Yapılan araştırmada Yakın Doğu Üniversitesi Özel Eğitim Bölümünde okuyan öğretmen adayları dahil edilmiştir. Farklı üniversitelerde okuyan öğretmen adayları dahil edilerek araştırma yapılabilir.
4. Yapılan araştırmada özel eğitim öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının durum analizi yapılmıştır. İleride yapılacak araştırmada yarı yapılandırılmış sorularla daha derinlemesine araştırma yapılabilir.
5. Araştırmada sadece özel eğitim öğretmen adayları dahil edilmiştir. Farklı alanlarda okuyan öğretmen adaylarının dahil edilip örneklem sayısı artırılabilir ve karşılaştırmalar yapılabilir.
6. Özel eğitim öğretmen adaylarına kaynaştırma uygulamaları adı altında ders verilebilir ve özel eğitim ve kaynaştırma ders saatleri artırılabilir.
7. Özel eğitim öğretmen adayları ile özel eğitim merkezlerinde çalışan öğretmenlerin kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının karşılaştırılması yapılabilir.
8. Elde edilen bulgularda sadece ailesinde ya da yakın çevresinde özel gereksinimli birey bulunanların kaynaştırma uygulamasına yönelik tutumları arasında farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen bu durumun daha ayrıntılı şekilde incelenip nedeni ortaya koyulabilir.
9. Araştırmada öğretmen adaylarının yakın çevrede özel eğitime ihtiyacı olan birey bulunma durumları ile kaynaştırma eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılacak araştırmalarda farklı değişkenler arasındaki ilişki incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Ahmetoğlu, E., Ünal, A. M. ve Ergin, D. Y. (2016). Kaynaştırma Uygulamalarının Başarısını Etkileyen Etmenler Ölçeği'nin Geliştirilmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(29), 167-175.
- Akçamete, G., Kış, A. ve Gürgür, H. (2009). Özel gereksinimli öğrenciler için kaynaştırma modeli geliştirme projesi. *Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri, Ankara*.
- Akçamete, G. (2009). *Genel eğitim okullarında özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. İstanbul: Kök Yayıncılık.
- Aker, G. (2014). *Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimi Hakkındaki Tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Ataman, A. (2011). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. İstanbul: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Altıntaş, E. ve Şengül, S. (2014). Özel eğitim dersinin kaynaştırmaya yönelik tutumlar ve kazanımlar bakımından değerlendirilmesi. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(3).
- Avramidis, E., Bayliss, P. ve Burden, R. (2000). A surveyintomainstreamteachers' attitudestowardstheinclusion of childrenwithspeialeducationalneeds in theor dinary school in on elocal educationauthority. *Educationalpsychology*, 20(2), 191-211.
- Alver, B., Bozgeyikli, H. ve Işıklar, A. (2011). Psikolojik danışma ve rehberlik programı öğrencilerinin kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1).
- Avramidis, E. ve Norwich, B. (2002). Teachers' attitudes to wards integration/inclusion: A review of the literature. *Europeanjournal of specialneedseducation*, 17(2), 129-147.
- Avramidis, E. ve Kalyva, E. (2007). Theinfluence of teaching experience and Professional development on Greekteachers' attitudes to wards inclusion. *EuropeanJournal of Special NeedsEducation*, 22(4), 367-389.
- Babaoğlan, E. ve Yılmaz, Ş. (2010). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 345-354.

- Battal, İ. (2007). *Sınıf Öğretmenlerinin Ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Batu, V. (1998). *Aquiferhydraulics: a comprehensive guide to hydrogeologic data analysis*. John Wiley ve Sons.
- Batu, E. S. (2000). Kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 2(04).
- Batu, S. ve Kircaali-Iftar, G. (2005). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Batu, E. S. ve Kircaali-Iftar, G. (2007), *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Batu, S. ve Kircaali-Iftar, G. (2009). *Kaynaştırma Eğitimi*. 4. Baskı. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Bal, S. ve Avcı, N. (1999). Okulöncesi dönemdeki engelli çocukların normal okulöncesi eğitim kurumlarına entegrasyonu. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1(1), 22-27.
- Bek, H., Gülveren, H. ve Başer, A. (2009). Sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 160-168.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem yayınları.
- Campbell, J., Gilmore, L. ve Cuskelly, M. (2003). Changing student teachers' attitudes to wards disability and inclusion. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 28(4), 369-379.
- Cavkaytar, A. (2000). Zihin engellilerin eğitim amaçları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 115-121.
- Cavkaytar, A. ve Diken, İ. (2007), *Özel Eğitime Giriş*, (3. Baskı), Ankara: Kök Yayıncılık.
- Ceylan, R. ve Aral, N. (2005). Entegre eğitim. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2).
- Crossley, M. (2000). *Introducing narrative psychology*. McGraw-Hill Education (UK).
- Çakmak, I. (2008). Enrichment of cereal grains with zinc: agronomic or genetic biofortification?. *Plant and Soil*, 302(1-2), 1-17.
- Çıkılı, Y. (2013). *Zihinsel yetersizliği olan çocuklar*. S. Vuran (Eds), *Özel eğitim içinde* (173-205). Ankara: Maya Akademi.

- Çolak, A. ve Vuran, S. (2006). Kaynaştırma sınıflarında gözlemci olan öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ve sosyal beceri öğretimine ilişkin görüşleri. *XVI. Ulusal Özel Eğitim Kongresi 'nde sunulmuş bildiri, Samsun.*
- Çolak, A., Vuran, S. ve Uzuner, Y. (2013). Kaynaştırma uygulanan bir ilköğretim sınıfındaki sosyal yeterlik özelliklerinin betimlenmesi ve iyileştirilmesi çalışmaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 14(02), 033-049.*
- Çulhaoğlu-İmraç, H. (2009). *Okulöncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Öğretmen Ve Ebeveyn Tutumları İle Kaynaştırma Eğitimi Uygulanan Sınıflarda Akran İlişkilerinin İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Çitil, M. (2012). *Yasalar ve özel eğitim.* Ankara: Vize Yayıncılık.
- Daane, C. J., Beime-Smith, M. ve Dianne, L. (2000). Administrators' and teachers' perceptions of the collaborative efforts of inclusion in the elementary grades. *Journal of Education, 121(2), 1-9.*
- Dede, Ş. (1996). Özel eğitim hakkında Salamanca bildirisi. *Özel Eğitim Dergisi, 2(2), 91-94.*
- Demir, M. K. ve Açar, S. (2011). Kaynaştırma eğitimi konusunda tecrübeli sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 19(3), 719- 732.*
- Duman Sever, F. (2007). *Kaynaştırmaya Yönelik Öğretmen Destek Programının Okulöncesi Dönemdeki Çocukların Gelişim Düzeylerine Etkilerinin İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Diamond, K. E. ve Hestenes, L. L. (1996). Preschool children's conceptions of disabilities: The salience of disability in children's ideas about others. *Topics in Early Childhood Special Education, 16(4), 458-475.*
- Ergin, D. Y. (2014). Kaynaştırma Tutumları Ölçeğinin Geliştirilmesi, *24. Ulusal Özel Eğitim Kongresi. 25-27 Eylül 2014 Edirne.*
- Ersoy, Ö. ve Avcı, N. (2001). *Üstün zekalı ve üstün yetenekliler, özel gereksinimi olan çocuklar ve eğitimleri.* İstanbul: Yapa Yayın Pazarlama.
- Eripek, S. (1986). Engelli çocukların normal sınıflara yerleştirilmesi: Kaynaştırma. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(2), 40-45.*
- Eripek, S. (1992). Engelliler ve eğitimleri. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(1-2), 79-94.*

- Eripek, S. (2003). Okul Öncesi Dönemde Özel Eğitim. *Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını*, 75(6), 16-41.
- Forlin, C. ve Sin, K. F. (2010). Developing Support for Inclusion: A Professional Learning Approach for Teachers in Hong Kong. *International Journal of Whole Schooling*, 6(1), 7-26.
- Gözün, Ö. ve Yıkmış, A. (2004). Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Konusunda Bilgilendirilmelerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının Değişimindeki Etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(02).
- Güner, Ç. Ö. L. (2011). Algılanan güçlendirmenin iş gören performansı üzerine etkileri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(1), 35-46.
- Gürgür, H. (2013). İşitme Engelliler Öğretmenliği Programında Öğretmen Eğitimcisi Olarak Yetiştirme Sürecine Eleştirel Bakış: Öz-Değerlendirme Araştırması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 1(1).
- Güzel-Özmen, R. (2003). Kaynaştırma ortamında öğretimsel düzenlemeler. *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*.
- Güleryüz, B. ve Özdemir, M. (2015). Sınıf Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 53-64.
- Güzel, N. (2014). *Kaynaştırma Öğrencisi Olan İlköğretim Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yaşadıkları Sorunlar (Beykoz İlçesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Haklar, T. (2015). *Mevzuattan uygulamaya engelli hakları izleme raporu 2014 rapor özeti. Erişilebilirlik, eğitim, çalışma hayatı ve sağlık verileri-analizler*. Ankara: Toplumsal Haklar ve Araştırmalar Derneği.
- İnceoğlu, M. (2010). Tutum Algı İletişim, *İstanbul Beykent Üniversitesi Yayınları*, 69(5), 89-101.
- İler, C. (2015). *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimi Hakkındaki İnançlarının Kişilik Özelliklerine İlişkin Olarak İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Karaman, H. (2015). *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf İçi Kaynaştırma Uygulamalarının Öğretmen Adayları Bakış Açıklarına Göre Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi, Amasya.

- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi* (22. bs). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaner, S. (2000). Akran ilişkileri ölçeği ve akran sapması ölçeği geliştirme çalışması.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(02).
- Kayhan, N., Şengül, A. ve Akmeşe, P. P. (2012). İlköğretim Birinci ve İkinci Kademe Öğretmen Adaylarının Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 268-278.
- Kaya, A. (2016). *Türkçe Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Ve Özel Gereksinimli Öğrencilere İlişkin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Gaziantep.
- Kırcaali-İftar, G. (1998b). *Özel Gereksinimli Bireyler ve Özel Eğitim*, S. Eripek (Ed.), Özel Eğitim, 1-1 4 Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Kırcaali-İftar, G. (1992). Kaynaştırma becerileri öz-değerlendirme aracı. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1-2), 119-129.
- Kırcaali-İftar, G. ve Batu, S. (2007). *Kaynaştırma* (3. Baskı). Ankara: Kök.
- Kuz, T. (2001). *Kaynaştırma eğitimine yönelik tutumların incelenmesi*. Başbakanlık Özürlüler Dairesi Başkanlığı.
- Kuzu, S. (2011). *Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları Ve Öz Duyarlık Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Lambe, J. ve Bones, R. (2008). ResearchSection: Theimpact of a specialschoolorplacement on studentteacherbeliefsaboutinclusiveeducation in NorthernIreland. *British Journal of Special Education*, 35(2), 108-116.
- Lasek, J. ve Wiesenbergoval, S. (2007). Prospectiveteachers' attitudes to their profession. *The New EducationalReview*, 13(3-4), 129-138.
- MEB, (2006a). *Ortaöğretim matematik dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: MEB Basımevi.
- MEB (2006). 26244 Sayılı Bakıma Muhtaç Özürlülerin Tespiti ve Bakım Hizmetleri Esaslarının Belirlenmesi Yönetmeliği.
- MEB (2006). 26244 Sayılı Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmi Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği.
- MEB. (2006). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. *Resmi Gazete*, 26184, 31-05.

- MEB. (2009). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. Resmi Gazete: 26184.
- MEB. (2010). *MEB 2010-2014 Stratejik planı*. TC Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2012). *Millî Eğitim Bakanlığı MEBÖE Hizmetleri, Özel Eğitim Yönetmeliği*. Ankara: MEB Yayınları.
- MacMillan, I. C., Hambrick, D. C. ve Day, D. L. (1982). The product portfolio and profitability a PIMS-based analysis of industrial-product businesses. *Academy of management journal*, 25(4), 733-755.
- Mağden, D. ve Avcı, N. (1997). Öğretmen Adaylarının Özürlü Öğrencilerin Kaynaştırılmasına İlişkin Görüşleri. 4. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Eskişehir*.
- Marzano, R. J. ve Marzano, J. S. (2003). *Classroommanagementthatworks: Research-basedstrategiesforeveryteacher*. ASCD.
- Marlowe, M. ve Maycock, G. (2001). Using Literary Texts İn Teacher Education To Promote Positive Attitudes Toward Children With Disabilities, Teacher Education And Special Education. *The Journal Of The Teacher Education Division Of The Council For Exceptional Children*. 24: 75-83
- Marlowe, M. ve Maycock, G. (2001). Using literary texts in teacher education to promote positive attitudes toward children with disabilities. *Teacher Education and Special Education*, 24(2), 75-83.
- Metin, N. ve Güleç, H. Ç. (1999). İlköğretim okullarındaki eğitimcilerin özürlü çocuklarla normal çocukların kaynaştırıldığı programlar hakkındaki düşüncelerinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 59-73
- Metin, N. (1997b). Anaokuluna devam eden 4-6 yaş grubundaki çocukların anne babalarının normal ve özürlü çocukların kaynaştırıldığı programlar hakkındaki düşüncelerinin incelenmesi, 5. *Özel Eğitim Günleri: Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Yayınları*, Ankara.
- McConnell, M. M. ve Perez-Quiros, G. (2000). Out put fluctuations in the United States: What has changed since theearly 1980. *American Economic Review*, 90(5), 1464-1476.
- McFarland, R., Elson, J. L., Taylor, R. W., Howell, N. ve Turnbull, D. M. (2004). Assigning pathogenicity to mitochondrial RNA mutations: when 'definitely maybe' is not good enough. *TRENDS in Genetics*, 20(12), 591-596.

- Mckay, M. (2012). *Factors Influencing Belize District Primary School Teachers Attitudes Toward Inclusive Education*. Doctoral Thesis. Oklahoma State University, ABD.
- Nacaroglu, G. (2014). *Okul Öncesi Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Öğretmen Tutumlarına Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Nizamoglu, N. (2006). *Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarındaki Yeterlikleri*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Ersoy, Ö. ve Avcı, N. (2000). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Eğitimleri*. İstanbul: Yapa Yayınları.
- Orel, A., Zerey, Z. ve Toret, G. (2004). Sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi [An analysis of the classroom teachers attitudes toward dsinclusion]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(1) 23-33.
- Öncül, N. (2003). *Kaynaştırma Uygulaması Yapılan İlköğretim Okuluna Devam Eden Zihin Özürlü Öğrencinin Bulunduğu Sınıfta Normal Çocuk Annelerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Özdemir, S. M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 14(2), 277-306.
- Özsoy, Y., Özyürek, M., ve Eripek, S. (2002). *Özel eğitime muhtaç çocuklar" özel eğitime giriş"*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Özyürek, E. (2006). *Nostalgiaforthe modern: Statesecularismandeverydaypolitics in Turkey*. Duke University Press.
- Öz Güneş, A. (2016). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Girne Amerikan Üniversitesi, KKTC.
- Özdemir, H. ve Ahmetoglu, E. (2011). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşları Ve Mesleki Deneyimleri Açısından Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Journal Of Educational And Instructional Studies In The World*. 2(1).

- Pamuk, Y. (2016). *Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Parasuram, K. (2006). Variable sthataffect teachers' attitudes to wards disability and inclusive education in Mumbai, India. *Disability & Society*, 21(3), 231-242.
- Peck, C. A., Carlson, P. ve Helmstetter, E. (1992). Parent and teacher perceptions of out comes for typically developing children enrolled in integrate dearly childhood programs: A statewide survey. *Journal of Early Intervention*, 16(1), 53-63.
- Piaget, J. ve Yener, A. Ş. O. (1999). *Yapısalcılık: structuralism*. Ankara: Doruk Yayın.
- Ryndak, D. L. (1996). *Curriculum content for students with moderateand severe disabilities in inclusivesettings*.
- Samsunlu, Ö. (2015). *Özel Eğitim Dersinde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanılmasının Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşlerine Etkisi ve Bu Yöntemin Uygulanabilirliğine İlişkin Öğretmen Adayı Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Sarı, H. (2002). *Özel eğitime muhtaç öğrencilerin eğitimleriyle ilgili çağdaş öneriler*. Pegem A Yayıncılık.
- Sarı, H. ve Bozgeyikli, H. (2003). Öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi: karşılaştırmalı bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 183-203.
- Sart, Z. H., Ala, H., Yazlık, Ö. ve Yılmaz, F. K. (2004). Türkiye kaynaştırma eğitiminde nerede? Eğitimciye öneriler.
- Sanır, H. (2009). *Kaynaştırma eğitime devam eden öğrencilerin akademik öğrenme ile ilgili karşılaştıkları sorunların öğretmen ve aile görüşleri açısından değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Seçer, F. (2011). *Sınıf Öğretmenlerinin Kişiler Arası Özyeterlik İnançları ile Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Soyer, U. (2010). *Özel eğitim öğretmen adaylarının öz duyarlık ve sürekli kaygı düzeylerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Soyyigit, T. (2013). *Sınıf Öğretmenlerinin Değer Tercihleriyle Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (İstanbul İli, Pendik İlçesi Örneği)*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Sözer, E. (1996). Üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 7-21.
- Sucuoğlu, B., Ünsal, P. ve Özokçu, O. (2004). Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin önleyici sınıf yönetimi becerilerinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2).
- Sucuoğlu, B. (2006). *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları-Yaklaşımlar, Yöntemler, Teknikler*. Morpa Kültür Yayınları.
- Sucuoğlu, B. ve Kargın, T. (2006). *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları*, İstanbul, Morpa Yayınları.
- Sucuoğlu, B., Demirtaşlı, N. ve Güner, N. (2009). Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf öğretmenlerinin önleyici sınıf yönetimi bilgi ve becerilerinin değerlendirilmesi.
- Sucuoğlu, B. ve Akalın, S. (2010). Kaynaştırma sınıflarına alternatif bir bakış: Çevresel davranışsal değerlendirme ile öğretimsel özelliklerin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 11(01), 019-037.
- Sucuoğlu, B. ve Kargın, T. (2010). *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları Yaklaşımlar, Yöntemler, Teknikler*. Ankara: Kök Yayıncılık
- Şahbaz, Ü. (1997). *Öğretmenlerin Özürlü Çocukların Kaynaştırılması Konusunda Bilgilendirilmelerinin Kaynaştırmaya İlişkin Tutumlarının Değişmesindeki Etkiliği (Theeffects Of Attitude Change About İnclusion After Teacher Training)*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Şen, R. (2016). *Meslek Liselerinde Çalışan Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Sorunları, Çözüm Önerileri Ve Beklentileri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Tanrikulu, M. (2011). Eğitim uygulama okuluna devam eden zihin engelli öğrencilerin öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkında görüşlerinin belirlenmesi. *Türk Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(15),71-83.

- Taş, Ş. (2011). *Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Eğitim Teknolojileri Kullanım Durumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Tezcan, M. (2000). *Dış göç ve eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tekin-İftar, E. ve Kırcaali-İftar, G. (2006). *Özel eğitimde yanlışsız öğretim yöntemleri*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tekneci, E. (2010). *Zihin Engelliler Öğretmenliği 1. Ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları İle Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Temel, Z. F. (2000). Okul Öncesi Eğitimcilerinin Engellilerin Kaynaştırılmasına İlişkin Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 148–155.
- Tunçer, P. (2013). Örgütlerde performans değerlendirme ve motivasyon. *Sayıştay Dergisi*, 88(1), 87-108.
- Türk Dil Kurumu, (2009). Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü.
- TTKB, (2010). 18. Milli Eğitim Şurası Kararları Öğretmenin Yetiştirilmesi, İstihdamı Ve Mesleki Gelişimi. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113646_18_sur_a.pdf, sitesinden 03.01.2017 tarihinde alınmıştır.
- Tracia, D. (2009). General and Special Educators Attitudes Toward Studentwith Severe Disabilities Included in The Regular Education Classroom'. Wallden University.
- Toy, S. N. (2015). *Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmen Öz Yeterlikleri İle Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Ünal ve Ahmetoğlu, (2017). Kaynaştırma Uygulamalarının Başarısını Etkileyen Etmenlerin Değerlendirilmesi. *V. International Balkan and Near Eastern Social Sciences Congress Series V. IBANESS Congress Series-Kırklareli*
- Van Laarhoven, T. R., Munk, D. D., Lynch, K., Bosma, J. ve Rouse, J. (2007). A model for preparing special and general education preservice teachers for inclusive education. *Journal of Teacher Education*, 58(5), 440-455.

- Yaralı, D. (2015). Öğretmen Adaylarının Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17-(2).
- Yılmaz, B. (2014). Okul Öncesi Kaynaştırma Sınıflarının Kalitesinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yıkılmış, N. (2006). *İl Millî Eğitim Yöneticilerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüş Ve Önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- York, J. ve Tundidor, M. (1995). Issues raised in the name of inclusion: Perspectives of educators, parents, and students. *Journal of the Association for Persons with Severe Handicaps*, 20(1), 31-44.
- Zeybek, Ö. (2015). *İlköğretim Okullarındaki İngilizce Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüş Ve Önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

EKLER

Ek 1. Öğretmen Bilgi ve Katılım Onay Formu

Değerli Katılımcılar;

Yüksek lisans tezim kapsamında yürüttüğüm bu araştırmanın amacı, Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimi Hakkındaki Tutumlarının incelenmesidir. Bu çalışmada amaç Sizin özel gereksinimli öğrencilerin normal eğitim ortamlarına kaynaştırılmasına ilişkin görüşlerinizi belirlemektir. Bunun yanında sizleri kişisel olarak değerlendirmek değil özel eğitim öğretmen adaylarının temsilen genel bilgi toplamaktır.

Bu nedenle, çalışmamın ve tezimin hiçbir yerinde sizlerden herhangi bir kimlik bilgisi istenmemektedir. Toplanan bilgiler kesinlikle gizli tutulacak kimseyle paylaşılmayacaktır. Çalışmada sizlerden elde edilen bilgiler kişisel olarak değerlendirilmeyecektir. Çalışmaya katılmayı kabul etmeniz halinde, sizlere verilen bilgi formu ve ölçekleri doldurmanız ve teslim etmenizdir. Çalışma sürecinde dilediğiniz zaman çalışmadan ayrılabilirsiniz. Görüşlerinizi özel gereksinimli çocukların normal sınıflara kaynaştırılması uygulamasını göz önünde bulundurarak işaretleme yapmanızı rica ederim. Çalışmaya katılımın gönüllü olduğunu, çalışmadan dilediğiniz zaman ayrıla bileceğinizi ve çalışmadan ayrılmanız durumunda hiçbir şekilde bir mağduriyet yaşamayacağınızı belirtir katılımız için teşekkür ederim.

Araştırmaya katkı ve zaman ayırdığınız için teşekkür ediyorum.

Bu çalışmaya katılmayı kabul ediyorum. Evet () Hayır ()

İmza:

Saygılarımla

Yakın Doğu Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

Ayjahan Sharipova

ayjahan_1990@hotmail.com

Danışman

Doç. Dr. Mukaddes Sakalı Demirok

mukaddes.sakalli@neu.edu.tr

Ek 2. Kişisel Bilgi Formu**1) Yaşınız?**

- a) 20-25 yaş b) 26-30 yaş c) 30 ve üstü

2) Cinsiyetiniz?

- a) Kız b) Erkek

3) Bölümünüz ?

- a) Zihinsel Engelliler Öğretmenliği b) Özel Eğitim Öğretmenliği c) İşitme Engelliler Öğretmenliği

4) Kaynaştırma Eğitimi konusunda yeterli bilgiye sahip misiniz?

- a) Evet b) Hayır

5) Kaynaştırma Eğitimi dersi aldınız mı?

- a) Evet, lisans dersi olarak b) Hayır, eğitim almadım

6) Staj uygulamalarınızda kaynaştırma sınıfında bulundunuz mu?

- a) Evet b) Hayır

7) Daha önce hiç kaynaştırma öğrencisiyle çalıştınız mı?

- a) Evet b) Hayır

8) Ailenizde ya da yakın çevrenizde özel gereksinimli birey var mı?

- a) Evet b) Hayır

Ek 3. Kaynaştırma Tutum Ölçeği

Aşağıdaki ifadeleri okuyarak, size uygunluk derecesine göre her ifadenin karşısında bulunan seçeneklerden yalnızca birinin içine **X** koyarak içtenlikle cevaplayınız.

		Hiçbir zaman	Nadiren	Çoğu Zaman	Her Zaman
1.	Sınıf öğretmenleri “Kaynaştırma Uygulamalarına” gereken ilgiyi göstermiyor.				
2.	Sınıf öğretmenleri sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin belirlenmesinde gerekli bilgiye sahip değil.				
3.	Sınıf öğretmenleri sınıflarındaki özel gereksinimli bireyleri ilgili uzmanlara yönlendirmede gerekli bilgi ve beceriye sahip değil.				
4.	Sınıf öğretmenleri kaynaştırma eğitiminin planlanmasında ve uygulamasında gerekli bilgi ve beceriye sahip değil.				
5.	Sınıf öğretmenleri “Kaynaştırma Uygulamaları” için gerekli çevresel düzenlemeler yapmıyor.				
6.	Sınıf öğretmenleri “Kaynaştırma Uygulamaları” için gerekli eğitsel düzenlemeler yapmıyor.				
7.	Sınıf öğretmenleri sınıflarındaki özel gereksinimli bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlanmasında yeterli bilgiye sahip değil.				
8.	Sınıf öğretmenleri bireyselleştirilmiş eğitim programlarını uygulamada yeterli bilgiye sahip değil.				
9.	Sınıf öğretmenleri bireyselleştirilmiş eğitim programlarını hazırlama ve uygulamaya yeterli zaman ayırmıyor.				
10.	Sınıf öğretmenleri hazırladıkları bireyselleştirilmiş eğitim programlarını uygulamıyor.				
11.	Sınıf öğretmenleri kaynaştırma uygulamalarında öğretmen-veli işbirliğine önem göstermiyor.				
12.	Sınıf öğretmenleri kaynaştırma uygulamaları için düzenlenen mevzuat hakkında gerekli bilgiye sahip değil.				
13.	Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetim becerileri yeterli değil.				
14.	Sınıf öğretmenlerinin davranış kontrolüne ilişkin becerileri yeterli değil.				
15.	Sınıf öğretmenleri özel eğitim gerektiren				

	öğrencilerin sınıf tarafından sosyal kabulü için önlemler alma konusunda yeterli değil.				
16.	Sınıf öğretmenleri başarılı kaynaştırma uygulama modelleri hakkında bilgiye sahip değil.				
17.	Sınıf öğretmenleri, bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) geliştirme birimi ile işbirliği konusunda yetersiz kalıyor.				
18.	Sınıf öğretmenleri ‘Kaynaştırma Uygulamaları’ üzerine yapılan bilimsel çalışmaları takip etme konusunda yeterli değil.				
19.	Özel gereksinimli öğrencilerin aileleri “Kaynaştırma Uygulamaları” konusunda yeterli bilgiye sahip değil.				
20.	Özel gereksinimli öğrencilerin aileleri “Kaynaştırma Uygulamalarında” çocuklarına gereken desteği göstermiyor.				
21.	Özel gereksinimli öğrencilerin aileleri “Kaynaştırma Uygulamalarında” uygulayıcı öğretmene ve okul idaresine gereken desteği göstermiyor.				
22.	Özel gereksinimli öğrencilerin ailelerine “Kaynaştırma Uygulamaları” hakkında eğitim verilmiyor.				
23.	Normal gelişim gösteren öğrencilere özel gereksinimli bireyler hakkında gerekli eğitim verilmiyor.				
24.	Normal gelişim gösteren çocukların ailelerine “Kaynaştırma Uygulamaları” hakkında eğitim verilmiyor.				
25.	Okul idarecileri kaynaştırma uygulamalarına gereken ilgiyi ve desteği göstermiyor				
26.	Okul idarecileri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip değil.				
27.	Okul idarecileri BEP geliştirme biriminin çalışmalarını yeterince denetlemiyor.				
28.	Okul idarecileri kaynaştırma uygulamalarında sınıf öğretmenleri ile işbirliği içinde çalışmıyor.				
29.	Okul idarecileri tarafından kaynaştırma uygulamaları için gereken fiziksel ve sosyal eğitim ortamı düzenlemiyor.				
30.	Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrencilerin eğitsel değerlendirme, tanılama hizmetlerini yürütmede yeterli bilgi ve beceriye sahip değil				
31.	Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM)				

	yetkilileri, özel gereksinimli öğrencilerin izleme ve yönlendirme hizmetlerini yürütmede yeterli bilgi ve beceriye sahip değil				
32.	Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrenciler için en az sınırlandırılmış eğitim ortamını önerme konusunda yeterli değil.				
33.	Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrenciler ve ailesine destek eğitim ile rehberlik, psikolojik danışma hizmetleri sunma konusunda yeterli değil.				
34.	Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik kısa ve uzun dönemli amaçları belirlemede yeterli değil.				
35.	Milli eğitim müfettişleri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarına gerekli denetimi göstermiyor.				
36.	Milli eğitim müfettişleri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip değiller.				
37.	Ülkemizde özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik bilimsel çalışmalar yeterli değil.				
38.	Ülkemizde özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik bilimsel çalışmalar uygulamaya katkı sağlamıyor.				
39.	Kaynaştırma uygulamalarına yönelik yeni eğitim programları yaygın değil.				
40.	Kaynaştırma uygulamalarında destek eğitim hizmetleri (destek eğitim odası, kaynak oda, özel alan öğretmeni vb.) yeterli değil.				
41.	Okullarda kaynaştırma uygulamaları için gerekli eğitsel araç, gereç ve materyaller yeterli değil.				
42.	Okullarda kaynaştırma uygulamaları için gerekli sosyal ortamlar yeterli değil.				
43.	Bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP), BEP Geliştirme Birimi tarafından öğrencilere uygun hazırlanmıyor.				
44.	Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında okul ve sınıflardaki fiziki koşullar ihtiyacı karşılamıyor.				
45.	Kaynaştırma Eğitimi ve Uygulamaları ile ilgili öğretmenlere hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenmiyor.				
46.	Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili alan çalışanları (öğretmenler, okul idarecileri,				

	milli eğitim denetçileri, RAM yetkilileri) verilen hizmet içi eğitim programlarına gereken ilgi ve önemi göstermiyor.				
47.	Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri kaynaştırma uygulamalarına gereken desteği vermiyor.				
48.	Kaynaştırma uygulamaları yürütülen okullarda Destek Eğitim odaları uygun fiziki koşullarda düzenlenmiyor.				
49.	Milli Eğitime bağlı devlet okulları ile özel özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri işbirliği içinde çalışmıyor.				
50.	Kaynaştırma uygulamaları için düzenlenen resmi mevzuat yeterli değil.				
51.	Kaynaştırma uygulamaları için düzenlenen resmi mevzuat uygulanabilir değil.				
52.	Kaynaştırma uygulamaları için düzenlenen resmi mevzuat, alan çalışanları(öğretmenler, okul idarecileri, milli eğitim denetçileri, RAM yetkilileri) tarafından uygulanmıyor.				
53.	Okul rehber öğretmeni Rehberlik ve danışma hizmetleri yürütme komisyonu, BEP geliştirme birimi ile işbirliği konusunda yeterli değil				
54.	Okul rehber öğretmeni, özel gereksinimli öğrencilerin ailelerine yönelik aile eğitimi hizmetlerini planlama ve yürütme konusunda yeterli değil.				
55.	Okul rehber öğretmeni, BEP geliştirme birimiyle, öğretmenler ve ilgili personel ile iş birliği yapma konusunda yeterli değil.				
56.	Okul rehber öğretmeni özel gereksinimli öğrencilerin bireysel gelişimini değerlendirmek üzere formlar hazırlanması konusunda yeterli değil.				
57.	Okul rehber öğretmeni, kaynaştırma öğrencileri için, uygun eğitim ortamının düzenlenmesi ve uygulamada yer alan öğretmenlere rehberlik etme konusunda yeterli değil.				
58.	Okul rehber öğretmeni, kaynaştırma öğrencilerinin gelişimlerini izleme konusunda yeterli değil.				
59.	Okul rehber öğretmeni aile eğitimi konusunda yeterli değil.				
60.	Okul rehber öğretmeni özel gereksinimli bireylerin tanınması ve yönlendirilmesi için gerekli çalışmaları yürütmüyor.				
61.	Okullarda bulunan yardımcı hizmet personelleri (hizmetli, servis görevlisi, şoför				

	vb.) özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli bilgiye sahip değil.				
62.	Sivil toplum örgütleri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları hakkında bilgiye sahip değil.				
63.	Sivil toplum örgütleri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarına yeterince destek vermiyor.				
64.	Sivil toplum örgütleri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları konusunda farkındalık oluşturacak projelerde yer almıyor.				
65.	Toplum engelli bireylerin özellikleri ve gereksinimleri konusunda yeterince bilgilendirilmiyor.				
66.	Kaynaştırma eğitimi ve uygulamaları hakkında toplum yeterince bilgilendirilmiyor.				

Ek 4. Bilimsel Araştırmalar Etik kurul İzni

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

06.04.2018

Sayın Ayjahan Sharapova

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/EB/2018/102 proje numaralı ve "Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimini Hakkında Tutumlarının İncelenmesi" başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doğent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Direnç Kanol